

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 327
Субота, 5 април 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

НЕ СЛУШАЈТЕ
ГА! ЈЕБЕ ДА
НАС НАТОЦИ-
ЈА... ПА ДА
НАС ПОСЛЕ
СТРПА
У БУВАРУ!

МИСЛИТЕ ДА САМ
ВАС ЈА ИЗДАО? А
ЗНАТЕ ЛИ ВИ ДА ЈЕ
ПЛАНОВЕ ЗА РАКЕТУ
ИЗРАДИО ОТАЦ РЕЈА
КЕРСОНА... А ДА ЈЕ
ЊОМ УПРАВЉАТИ
ВАШ ПРИЈАТЕЉ
ФЛАШ ГОРДОН?

ПРИДРУЖИО
САМ ВАМ СЕ
НЕ ЗНАЈУЋИ
ЗА ОЧЕВ ПЛАН!
ДОЗНАО САМ
О ТОМЕ ТЕК
ПРОШЛЕ НОЋИ...
СПРЕМАН САМ
НА АКЦИЈУ
А ВИ?

МИСЛИШ
ДА СЕ
НЕШТО
МОЖЕ
УЧИНИ-
ТИ?

У ОВО ЈЕ ОЗБИЈНО.
КЕРСОНЕ! ПОЗМА
НИСАМ ИМАО
ДА ЈЕ СЕ РАКЕ-
ТА ОВДЕ ГРАДИ-
ТИ. АЛИ, ДА ЛИ
ЈЕ МИ ДЕЧАЦИ
ТО ВЕРОВАТИ?

НАЈБО-
ЈЕ ДА
РАЗГО-
ВАРАМО
С ЊИМА
ФЛАШЕ!

ДУ!
КАКО СИ
ДОШАО
ДО ПЛА-
НОВА
ОЧЕВЕ
РАКЕ-
ТЕ,
ГРАМА-
ТИКО?

ФОТОГРАФИСАО
САМ ИХ КАД
ЈЕ ЈЕДНОМ ЗА-
БОРАВИО
ДА ЗАКЉУЧА
СВОЈ КАБИНЕТ!
ТРЕБА ДА ИХ
ДОБРО ПРОУ-
ЧИМО ДО
СИТНИ...

ЗДРА-
ВО,
МЛА-
ДИ-
ЦИ!

ХМ... МИСЛИМ ДА
ИМАТЕ ПРАВО ШТО
НАМ ОКРЕТЕТЕ ЛЕЂА!
АЛИ, АКО МИСЛИТЕ ДА
ОМО ЗНАМИ ГДЕ ЈЕ СЕ
РАКЕТНИ БРОД ГРА-
ДИТИ, ОНДА ПО-
ПРЕШНО О НАМА
СУДИТЕ!

СИНЕ! ЈА
ЗНАМ ДА ЈЕ
ОВО ТЕЖАК
УДАРАЦ ЗА
ТЕБЕ! АЛИ...
ТИ СИ МЛА-
ИМА ВРЕ-
МЕНА
ДА СЕ
ЗАНИ-
МАШ
РАКЕ-
ТАМА...

ЗНАМ! МИ СМО
МЛАДИ! МОЖЕ-
МО ДА ЧЕКА-
МО... ДОК НАМ
ВИ ОДРАСЛИ НЕ
ДАТЕ БЛАГО-
СЛОВ! АЛИ,
ТАТА, МОЖДА
МИ НЕ МОЖЕ-
МО ДА ЧЕКА-
МО!

ОСЕКАМ СЕ КАО
ДА САМ ПРЕВАРИО
РЕЈА! МИСЛИ ДА МИ
ОДРАСЛИ НЕ МОЖЕ-
МО ДА ИХ РАЗУМЕ-
МО... БОЈИМ СЕ
ДА СЕ ТА ДЕЦА
НЕ УВАЈЕ У
НЕКУ НЕСРЕ-
ЉУ!

ЗНАМ!
ЗБОГ ТОГА
И ЖЕЛИМ
ДА РАЗГО-
ВАРАМ
С ПЕНИНГ-
ТОНОМ!

ЗДРАВО, ВАС ДВОЈИЦА!
ПА, КАКО ВАМ ИЗГЛЕ-
ДА? КАО САН НА КРИ-
ЛИМА, А? НАЈВЕКИ
УСПЕХ ПЕНИНГТО-
НОВЕ ФИРМЕ...

ЛЕПОТИЦА
СВЕМИРА!

ИЗГЛЕДА
ЛЕПШЕ
НО
ШТО
САМ
ЗАМИ-
СЛИО!

ПОТРОШИО САМ
НА ЊУ ПОСЛЕДЊИ
ДОЛАР ДА БИХ
ОСТВАРИО СВОЈ
НАЈДРАЖИ САН
— ПРВЕНСТВО
У ПРОИЗВОДЊИ
РАКЕТА!

И
УНИ-
ШТИ-
ЛИ
САМ
ОНЕ
ДЕ-
ЦЕ!

ЗАБОГА, ФЛАШЕ!
НЕ МИСЛИТЕ,
ВАЈДА, ДА САМ
ГРАДИО РАКЕТУ
С ЦИЈЕМ ДА
УЦВЕЛИМ ВАШЕ
МАЛЕ ПРИ-
ЈАТЕЉЕ!

НЕ... НИЈЕ ТО НИ-
ЦИЈА КРИВИЦА!
АЛИ, МОГЛИ БИ-
СТЕ ДА ИМ ПРУ-
ЖИТЕ НЕКУ
НАКНАДУ...

ДА ИМ ПОКЉО-
НИМ РАКЕТНИ
БРОД... ДА ЛИ
БИ ТО БИЛО
ДОВОЉНО?

СИГУРАН САМ
ДА БИ ИХ
БЕСПЛАТНА
ВОЖЊА НА
ПРОБНОМ ЛЕ-
ТУ УТЕШИ-
ЛА!

МИСЛИТЕ ЛИ ВИ
ТО ОЗБИЈНО.
ФЛАШЕ? ДА
РИЗИКУЈЕМ ТО-
ЛИКЕ МИЛИО-
НЕ... И ПОВЕ-
ДЕМТЕ ДЕРАНЕ
НА ПРОБНИ
ЛЕТ?

ЗАШТО НЕ?
АПАРАТИ ЗА
УПРАВЉАЊЕ
СУ АУТОМАТСКИ!
ДЕЦА НЕ МО-
ГУ НИШТА
ДА ИМ
УЧИНЕ!

СМЕШНО!
ДА СЕ ИЗЛО-
ЖИМ РИЗИКУ
ЗБОГ ТИХ
БАЛА-
ВАЦА!

ЧУЈТЕ ГОСПОДИНЕ ПЕНИНГ-
ТОНЕ! И ЈА ВОЛИМ РАКЕ-
ТЕ... АЛИ, ЈОУДЕ ВОЛИМ
ВИШЕ! ЗБОГ ТОГА, БИЉЕ
БОЈЕ ДА ЗА ПИЛОТА
ВАШЕ РАКЕТЕ ПОТРАЖИ-
ТЕ НЕКОГ ПОСЛУШНОГ
РОБОТА!

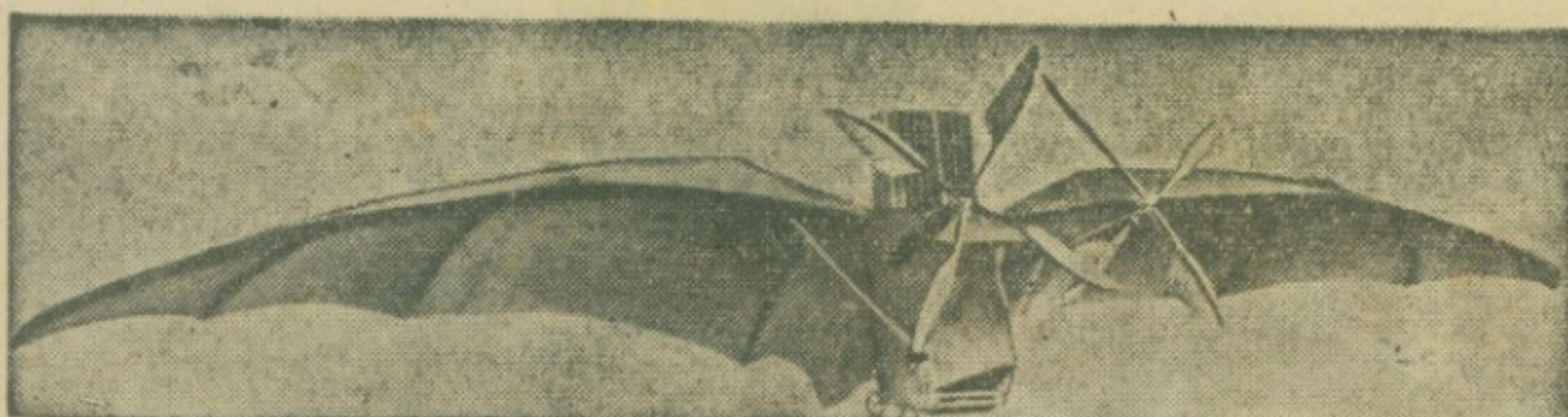
ШТА?
ВИ КАО
ДА МИ
ПРЕТИ-
ТЕ?

КАКО БИХ
МОГАО? ВИ
СТЕ ТАКО
ВЕЕЛИК
ЧОВЕК!

У ОВОМ БРОЈУ:

- НЕБО И ЗВЕЗДЕ У ЗАГОНЕТКАМА
- НЕЧУЈНЕ БИТВЕ У МИНУЛОМ РАТУ
- ЧОВЕК СА СРЕБРНИМ НОСОМ
- И МНОГЕ ДРУГЕ ЗАНИМЉИВОСТИ
- СТРИПОВИ:
Халк Станко, Флаш Гордон, Паја, Незнани витез, Мики, Плутон, Пери и од Икара до ракете

Н је људима дао крила

У радну собу проналазача Клемана Адера ушао је предузимач Боаре. Био је мај 1903 године.

— Да ли бисте могли, — упитао је добро држећи старчић Боаре — да по рушите, изломите и раскрсите све ове моје лабораторије и ради нице и колико би вам мена за то било потребно?

Збуњени предузимач је је два промуцао: — Шта? Да уништите ваше машине, материјал, планове и све ово? Али, господине Адере, није ли то... — Не, — одврати проналазач ојађено али одлучно — то није лудост, ако сте то хтели да кажете. Саградио сам ову лабораторију и радионицу тачно пре једанаест година. Отада сам овде радио дан и ноћ да бих саградио први авион који је икад полетео. Али, нико за то и не хаје, нико не разумје да је летећа машина да нас неопходна свакој земљи. Не могу то да издржим, нећу више жалово да истражујем кад ништа не могу остварити... Дакле, кад ово може бити збрисано с лица земље...

Неколико дана касније, предузимач је довео људе који су одмах почели да раде. Закаренних очију, Адера их је храбрило:

— Рушите! Ломите све! Радионицу су приноули на посао, али кад је на ред дошао чувени „Еол“, прва летелица која се одвојила од земље, чију су слику сви знали из новина, они су се обратили конструктору:

— Ово је реликвија... Да бар то поштедимо?

— Не, одговорио је озлојеђени Адера — комад по комад ломите и бацајте у ватру. Не желим да ништа остане од мог дела...

После три дана, кад је овај посао био обављен, предузимач упита:

— Господине Адере, зар више не верујете у авијацију, којој сте посветили читав свој живот?

Проналазача је ово потрело. Очи му засветлише и он одлучно рече:

— Никад у њу нисам чвршће веровао него данас! Знам да ће се она ускоро заиста родити и желео бих да то буде у мојој земљи. Покушао сам то да постигнем, а што нисам

успео... други ће одговарати пред историјом... Било му је тада 62 године.

Прерушен у птицу

Клеман Адера, данас признат као „отац авијације“, рођен је 2 априла 1841. у Миреју. Његов отац трговао је доветом и имао скромне приходе.

Од раног детињства Клеман је показивао да је необично оддарен. Ипак, не треба озбиљно схватити причу да је у четвртој години сам начинио млињ који су окретали мишеви, али се зато поуздано зна да је у десетој запрепастио учитеље знањем из математике и вештином цртања. Но, тада још никоме није био открио да га највише занима како птице и инсекти лете...

У то доба он је већ извршио прве „научне опите“. Усавршавао је своје змајеве све више и најзад наурио да се, попут птице, и сам вине у висине. Та га мисао више није напуштала. У родитељском доми начинио је одело с крилима по угледу на птице и ноћу, да га не би исмејали, пошао да га испроба. Испео се на врх облежњег брдашца и кренуо на доле, машући крилима. Махао је док се није уморио, а онда га је изненадни налет ветра мало одгнао од земље. Малишан се толико уплашио да је одмах побегао кући. О овом свом доживљају упорно је ћутао пуних четрдесет и пет година, и тек та да га је открио с много нежност, као прво искуство шта значе ваздушне струје.

Узгред проналазач

Иако занесен страху према летењу, Клеман Адера је био довољно разуман да заврши редовно школовање. По стао је инжењер и запослио се у једном грађевинском предузећу, које га је одмах упутило на железничку пругу Тулуза — Бејон, године 1862.

Само, Адера није могао остати обичан инжењер; његов проналазачки дух није му давао мира. Већ после неколико година конструише машину за полагање шина, затим 1867, за Светску изложбу у Паризу усавршава бицикл, па онда израђује прве „гусенице“ за кола, али ипак не заборавља свој стари сан — да полети.

Године 1873, у једној напуштеној радионици предузећа,

Адера у слободном времену гради „механичку птицу“. Крила су јој имала оквир од лаког дрвета, на који је руком, комад по комад, лепио гушчија пера. Распон им је износио око осам метара. Реп начинио на исти начин служио је за одређивање правца лета. „Птица“ није имала главу, али је напред била заштићена да би се смањило отпор ваздуха.

Летач је седео у телу птице, одакле су се системом полуга покретала крила. Сам Адера опробао је летелицу, која је била везана дугим конопцима да не би одлетела суврше далеко. Кад је приликом првог опита ветар умерено дувао, Адера је покренуо крила и — полетео! У висне махова он се одвојио од тла: механичка птица понела га је у ваздух.

— Летео сам! викао је одушевљено. — У то више нема сумње. На посао!...

Али, Адера је добро знао да без много новца не може почети да гради моторну птицу. Зарада инжењера за то није била довољна. И није се дуго колебао — упутио се у Париз да што пре стекне неопходна средства.

„Исхрана“ авиона

Невероватно је било његово самопоуздање: у тридесет шестој години био је уверен да ће зарадити довољно да „исхрани“ свој авион, како је говорио.

Метод му је био једноставан. Размишљао је који су највећи проблеми у индустрији и техници и шта треба усавршити. Закључио је да је то телефон. Између 1875 и 1880 године он се посетио конструирању микрофона. Показало се да је с правом био самоуверен — успео је.

Иако, због става француског Министарства пошта није на свом изуму зарадио колико је могао, њему је била довољна и сума добијена за патент, јер је сад могао да се сав посвети авијацији.

Тада му је било четрдесет година, иако је изгледао много млађи. Кунио је у Паризу кућу са више споредних зграда у које је сместио своје лабораторије. И почео је да ради. Путовао је чак у Африку да проучава лет рода и других птица, у свом дворишту подигао је голубарнике, хлороформисао је птице да би им проучавао крила...

Адерова летећа машина, коју је назвао „Еол“, имала је крила као у слепог миша, са распном од четрнаест метара, док је дужина апарата износила шест метара. Мотор покретан паром алкохола имао је двадесет коњских снага и о кретао је четворкраку елису. Еол је био тежак 296 килограма.

Најзад, 9 октобра 1890, Еол је први пут „летуцио“. Адера је ван себе од одушевљења искочио из апарата, сигуран да ће сад добити подршку најближих, пре свега Министарства рата, јер је одмах схватио важност коју би авијација имала за војску.

Идуће године војска му је ставила на располагање једну пољану, са које је неколико пута полетео, и послала неку комисију да присуствује његовим опитима.

За више од десет година рада Адера је утрошио 600.000

франака (око 130 милиона данашњих франака) и тиме исцрпао сва своја средства. Био је сигуран да ће му сад држава помоћи и затражио је новац од Министарства рата. Горео је од нестрпљења и жеље да ради.

Бесконачна преписка с министарством

Сувише рано се био порадовао. Само од 1891 до 1896 измењао је с Министарством рата 219 писам. Али је ипак, фебруара 1892, потписао уговор да ће за војску, у највећој тајности, изградити летелицу која ће моћи да се подигне на висину од више стотина метара, носећи две особе, и да ће летети најмање шест часова минималном брзином од 54 километара на сат. Да би за годину дана остварио тај, за оно доба чудесни подвиг добио је 300.000 франака.

Убрзо се показало да је ова сума недовољна. Додуше, први прототип био је готов за релативно кратко време, али је одустао од њега пошто је открио могућност да га још више усаврши. А за сваки франак, за сваки нов део, морао се борити и губити време. Још једном је примио помоћ, али је и сав свој зарађени новац уложио у авион бр. 2. Најзад, 14 октобра 1897, имао је пред једним истакнутим генералом да прикаже свој изум.

Уочи тог дана дала је киша и терен је био мек. Адера је ипак узлетео. На малој висини прелетео је три стотине метара, а затим га је изненадни ветар почео да заноси. У тренутку кад је повећао брзину, ветар га је окренуо к земљи и он је, из страха да се не разбије, прекинуо гас. Слетео је, али је том приликом оштетио авион.

Свеједно, мислио је Адера. И пак је летео и то је довољно да његов изум буде прихваћен.

Адера — виноградар

Тек маја 1898 Адера је званично обавештен да је његов пројекат за израду авиона дефинитивно одбачен. Зарепан и очајан, трчао је на све стране, протестовао, молио. Кад је сву да одбијен, дубоко разочаран наредио је да се његове радионице и лабораторије униште, а он се повукао — у винограде. Но, пре би се могло рећи да је био увређен него побеђен.

Као што судбина понекад уме да буде чудљива, догодило се да је три године пошто је Адера уништио своје дело, септембра 1906, лист „Спортови“ објавио вест о првом лету Бразилијанца Сантос-Димона, додајући да је то први лет у историји.

Адерови пријатељи молили су га и преклињали да докаже свој приоритет, ако не због себе онда због Француске. Најзад је попустио и француско Министарство рата потврдило је да је Адера први човек који је полетео на моторној летелици.

Управо кад се стишала полемика о првом човеку који је летео, стигла је вест да и Американци браћа Рајт полажу право да понесу овај назив. Још 1908 године браћа Рајт су дала су се с Француском око неких појединости о конструкцији авиона и тек је Адерово документовано сведочење учинило да спор буде решен у корист Француске.

Закаснела слава

Слава коју је Клеман Адера касно дочекао била је потпуна. Афирмација авијације у Првом светском рату и у последњим годинама дала му је за право. Признања и одликовања управо су се сручила на проналазача, иако их он није тражио. На банкету који је 22 марта 1922 одржан у палати д'Орсе, њему је на свечан начин предата Легија части. Два дана касније, у његовом родном месту приређене су му манифестације. Из читаве Француске окупили су се делегати да му одају признање.

Три године касније, мирно и безболно умро је Клеман Адера. Свечана сахрана о државном трошку извршена је 5 маја 1925 године. Тада је, у знак признања, над пролом човека који је свету дао крила прелетала ескадрила авиона...

УМЕТНОСТ СТАРИХ ЕГИПЋАНА

Пре извесног времена, посетиоци изложбе у Бруклину имали су прилике да виде 130 примерака старе египатске уметности из чувене колекције Бруклинског музеја. Прозлазећи галеријама, они су могли да упознају разне фазе стваралаштва непознатих уметника, који су своје магиске опсеције и обична људска расположења клесали у камен. Многи радови потичу од пре 4.000 година. Сув ваздух и пустињски песак сачували су их до данас. Не треба заборавити да је уметност старог Египта цветала у доба кад је Европа, тада и још неколико хиљада година доцније, прекривала густа тамна мезана.

1) Глава, која датира из XII династије фараона, један је од најређих примерака старе египатске скулптуре.

Ево неколико статуа непознатих египатских уметника, које најбоље говоре о нивоу ове врсте стваралаштва у то давно време:

Обсерваторија робота

Америчка морнарица, да би појачала метеоролошку службу на Антарктику, поставила је један врло прецизан апарат — комплетну метеоролошку станицу која ради аутоматски. Ова станица-робот названа је „Скавак“ и није тежа од 90 килограма, а преноси се авионом и спушта падобраном на место где се жели. Овај робот отвара се аутоматски и емитује преко радија, Морзеовим знацима, у одређеним размацима податке о брзини ветра, температури, атмосферском притиску и степену влажности. Акумулатори омогућују „Скаваку“ да ради 60 дана.

2) Службеник. — Портрет-скулптура човека по имену Метсетсија, који је радио за време владавине фараона Унаса, 2.420 година пре наше ере.

Најдуже велико уже

Најдуже челично уже на свету има 12 километара, а израђено је у Данској и постављено на задњи део брода „Галатеа“. Да би се уз помоћ огромног чекра ово уже извукло с целим његовим товаром, тј. дубинским ловом у мрежи која је закачена за његов крај, потребна су два часа.

3) Мајмун. — За ову фигуру мајмуна верује се да је парњак оне која је нађена у Тутанкамоновој гробници.

4) Краљев лик. — Ова фигура фараона као сфинге значајна је по томе што је начињена од дрвета, а и зато што је пртеж крила издубљен. Издубљене линије проучене су бојом.

МАЧКА ПРОНАЛАЗАЧ

Захваљујући једном малом „несрећном случају“, човечанство је добило пластичне материје. Њихов „проналазач“ била је — веровали или не — једна мачка.

Догодило се то у хемиској лабораторији у којој се једна мачка, заједничка љубимица инжењера и техничког особља, осећала као код своје куће. Једне вечери враголанка је преврнула бочу у којој се налазио формалдехид. Неколико капи ове хемикалије излило се у тањирчић с машиним алеском. Сутрадан, један од хемичара је приметно да се млеко у тањирчићу претворило у смоласу материју. Хемичар је неколико пута поновио „мачкин опит“ и — прва пластична материја утврдата је свет.

И до открића провидне пластичне масе дошло се сасвим случајно. Наиме, један швајцарски хемичар покушао је да добије вулени материјал који се гуоште неће прљати. Уместо тога, он је добио штоф крпуг као даска. Сутрадан која је тако упропаста штоф била је — прва прозирна пластична маса.

СТАНОВНИШТВО АЛАСКЕ

Према најновијем попису на Аласци, за последњих шест година њено становништво увећано се за 60%. Аласка сада има 206.000 становника.

КРОЗ
ЖИВОТ И ШКОЛУ

Чувај се ПСА

Опомена „Чувај се пса“ стара је више од две хиљаде година. Ову таблу с натписом „Саве сапет“ (чувај се пса)

закуцао је један грађанин Помпеје, града који је 79 године настрадао од ерупције Везува, крај улаза у кућу.

ВЛАЖНО И СУВО
НА ЈЕДНОМ МЕСТУ

Стручњаци сматрају да је брдо Вајалеале на Хавајима место на коме пада највише кише. Годишње падавине тамо достижу просечно 12,5 метра а не-

давно је просек износио безмало 16 метара (15,84 м) воденог талога. Миђутим, занимљиво је да обликњи град Ваimea, који је удаљен свега 24 километра и налази се на самој обали, има само пола метра воденог талога годишње.

КИШОБРАН НАЗВАН

»састанак на киши«

У Франкфурту је начињен чудан кишобран за две особе. Једна страна, она под којом треба да је жена, већа је од

стране одређене за мушкарца. Кишобран је назван „састанак на киши“.

ПАЈА ПАТАК

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА

ПЕТ ХИЉАДА ЗА ЈЕДНО ЦРЕВО! НЕ ДАМ ТОЛИКЕ ПАРЕ!

ТО ЈЕ НАЈНИЖА ЦЕНА ЗА ЦРЕВО ОД 10 МЕТАРА!

МОЖДА БИ СЕ У НАШЕМ ОДЕЉЕЊУ ЗА ОПРАВКЕ ВАШЕ ЦРЕВО МОГЛО ЗАКРПИТИ!

ТО МИ СЕ ВЕК ВИШЕ СВИЂА! ИДЕМ ДА ГА ДОНЕСЕМ!

ОПРАВКЕ

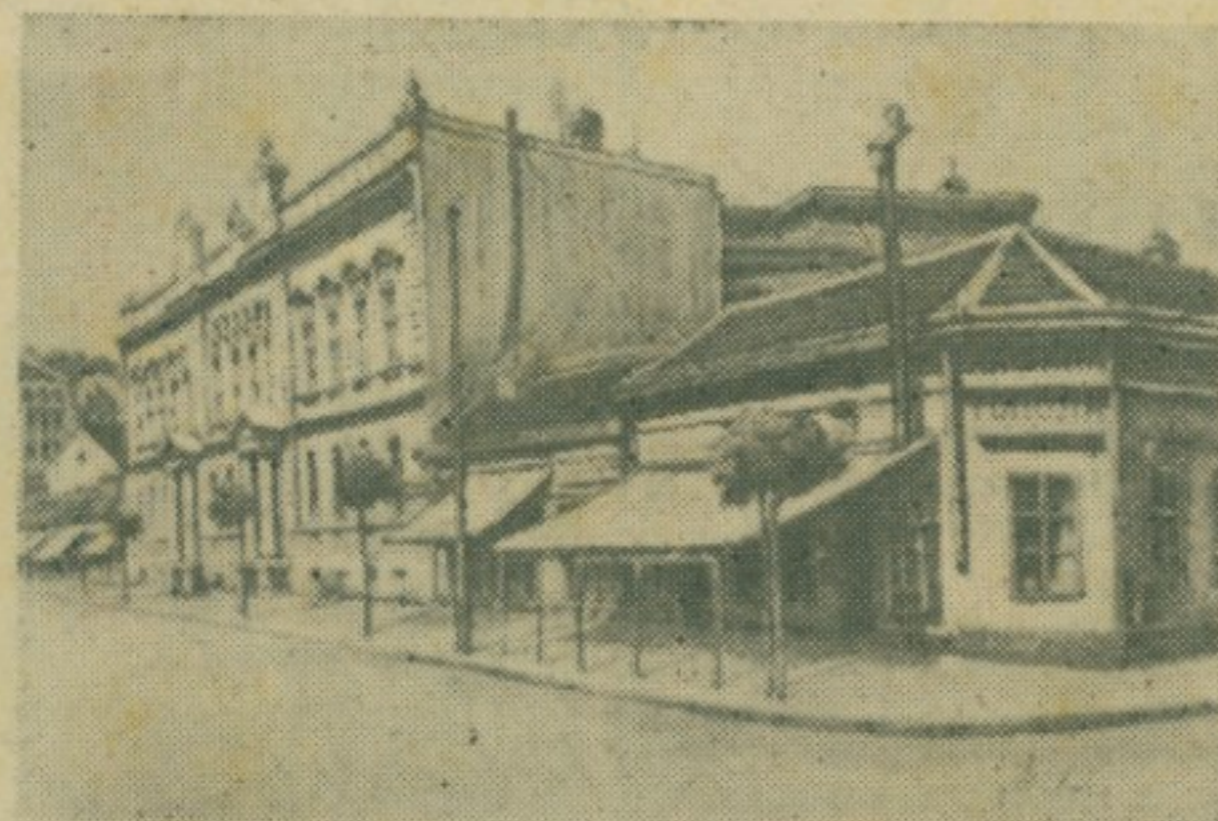
ЕВО ГА! ЧЕКАЈУ ДОК ГА ОПРАВЕ!

МАЈСТОР ВАМ ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА КУПИТЕ НОВО... ВАШЕ СТАРО ЦРЕВО ТОЛИКО ЈЕ ИЗБУШЕНО ДА...

РЕКАО САМ ДА СЕ ОПРАВИ, ПОБРАТИМЕ!

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА
ОПРАВКА ЦРЕВА 5.000 Д.

Copyright © 1958 Walt Disney Productions. World Rights Reserved. Distributed by King Features Syndicate.

Ту где се сада налази простран Трг Маркса и Енгелса некада су биле ове зграде. Напред је зграда кафана „Топола“, а у оној иза ње био је Селачки суд за Округ београдски и пре и после рата. За време рата Немци су је претворили у злогласни затвор. Зграда је пре три године срушена.

СВАКОГ ДАНА — 14,70 МЕТАРА БРАДЕ

Од 20 до 60 година човек обрије 210.000 метара браде, што претставља 410 пута већу висину од највише зграде на свету, 77-спратног Емпائر стејт билдинга. За један дан порасте на лицу укупно 14,70 метара браде — тако бар кажу докони статистичари.

Из старог Београда

АЕРОДРОМ НА ГЛЕЧЕРУ

У Швајцарској је изграђен аеродром на надморској висини од 4.500 метара, што је свакако једно од највиших узлећних на свету. Аеродром се налази на ивици једног огромног глечера, на који у одређено време атерира мали авион са скијама уместо точкова. Он довози туристе да се диве лепотама овог краја. На аеродрому се, осим ресторана, налази и навигациона кућица, из које се контролише летење авиона и где се редовно примају метеоролошки извештаји, да би се туристи благовремено обезбедили од снежних непогода.

И ово су делови старог Београда. На слици се види зграда на углу Босанске и Каменичке улице, у којој се налазила некада кафана „Два голуба“. У њу је често свраћао, када је боравио у Београду, наш познати књижевник Петар Кочић.

ЗА БУДУЋНОСТ

Међу разним научним пројекцима, вредно је забележити овај. Стручњаци за океанографију установили су да један хиљадини део тешког водоника у морима садржи довољно енергије да подмири садашње потребе у свету — за наредних милион година.

Ripley's

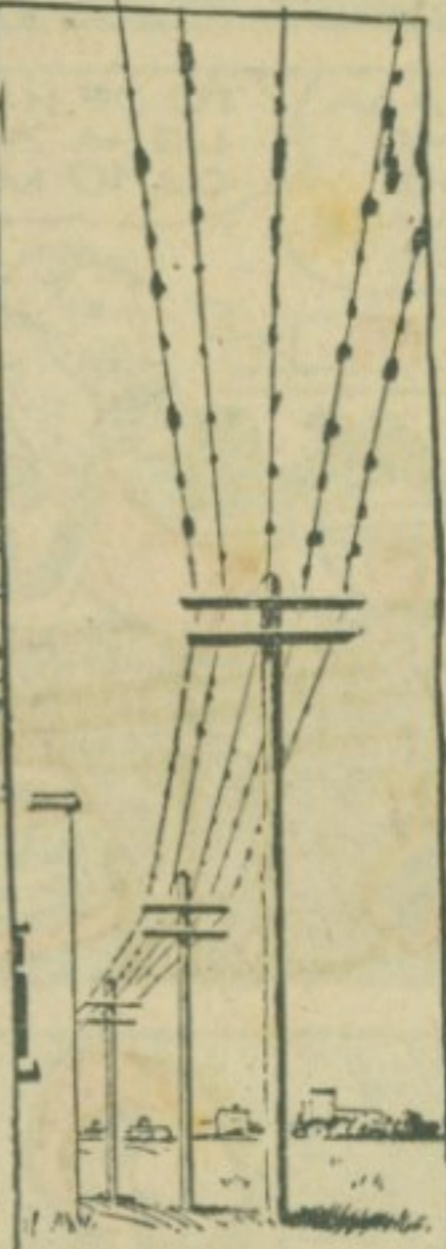
ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ГЛАВА ОД ЧЕКИФА
(Malleus)
ЗОВЕ СЕ ОВА ШКОЛКА КОЈА ЗАИСТА ЛИЧИ НА ЧЕКИР

ВОЈВОДА ОД САМЕРСЕТА (1506-1552)

НАМЕСНИК ЕНГЛЕСКЕ ЗА ВРЕМЕ МАЛОЛЕТСТВА КРАЉА ЕДВАРДА VI НАРЕДИО ЈЕ ДА СЕ СРУШИ ЧУВЕНА ВЕСТМИНСТЕРСКА ОПАТИЈА ДА БИ ОД ТОГ МАТЕРИЈАЛА САГРАДИО СЕБИ ПАЛАТУ. НАРЕДБУ ЈЕ ПОВУКАО ТЕК ПОШТО МУ ЈЕ БИЛА ПОНУЂЕНА ОГРОМНА СВОТА КОЈОМ ЈЕ МОГАО ДА САГРАДИ НАДЛУКЕУЗНИИ ДВОРАЦ КАКАВ СЕ МОЖЕ ЗАМИСЛИТИ

ЛОПТЕ МАХОВИНЕ
КОЈЕ ПОТРЕБАЈУ НА МОРЗЕ ОВЕ ЗНАКЕ РАДУ НА ТЕЛЕГРАФСКИМ ЖИЦАМА У ПОРТОРИКУ

РЕКА ОД МАСТИЛА

ХУЛАГУ, ТАТАРСКИ ОСВАЈАЧ БАГДАДА БАЦИО ЈЕ, 1258 ГОДИНЕ, У РЕКУ ТИГАР ТОЛИКО ДРАГОЦЕНИХ РУКОПИСА ИЗ БАГДАДСКИХ БИБЛИОТЕКА ДА СЕ НЕКОЛИКО ДАНА ВОДА БИЛА ОВОЈЕНА ОД РАСТВОРЕНОГ МАСТИЛА

СТАРИ РИМЉАНИ МЕЛИ СУ ТАКО ДА ИСТРЕНИДАЈУ РИБУ **ЦИПАЛ** ДА СЕ НА ЗВИЖДУК ПОЈАВЉИВАЛА ИЗ ВОДЕ

КАМЕНА КОРЊАЧА

ВАЈАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ У БЛИЗИНИ КЕМДЕНТОНА (САД)

ПРЕ СВЕЧАНОГ ОТКРИВАЊА ЦИРКОВОСКОГ СПОМЕНИКА ВОЈВОДИ ОД ВЕЛИНГТОНА У ЛОНДОНУ, 1846 ГОДИНЕ, У УТРОБИ БРОНЗАНОГ КОЊА БИО ЈЕ ПРИРЕЂЕН РУЧАК КОЈЕ ЈЕ ПРИСУСТВОВАЛО 12 ОСОБА

тајландске балерине

својом црном црпачу старе легенде

жањем главе. Тако се раба немужта прича која тече у ритму музике, а обе заједно изражавају весеље или бол, плач или љутњу, љубав или ратни бес, радост победе или јад пораза. Игра приказана на нашим сликама има назив који се може превести са „Забављање богова у зачараном Индрином врту“. То је представа која се према свом прадавном значењу, одвија у царству Индре, „господара неба“, који са својих хиљаду очију — звезда — све види. У њој се као личности појављују искључиво богови наклонени смртницима; злих божанстава има, међутим, у другим играма, нарочито у онима које приказују борбу добра против зла.

У играма учествују само две особе, али изгледа као да их је стотину: свака од играчица поднава своје држање и покрете према природи личности коју у том тренутку представља, а она у току једне игре оличава бога или божанство, говори о љубави, евомира какав ратни доживљај, претказује неки нов херојски подвиг итд. Играчице се још и данас појављују у традиционалним костимима богато извезеним златом, с блиставом тијаром на глави. Увек су бојасне, с лицем премазаном неком белом месом. Сва њихова чар потиче од складности покрета и љупког држања.

Кад је пре више од 20 година у Лажкерсту, у Америци, изгорео цеppelin „Хинденбург“, мислило се да је тиме завршена кратка историја ових летелих лаба. Чак и усмена на њих полако је падала у заборав развитком модерних авиона на млазни погон и ракета. Но, постоје људи који још и сада придају важност овим великим летелицама. Један од њих је Макс Прус, бивши капетан „Хинденбурга“. Он је недавно у Франкфурту изнео планове за изградњу новог цеппелина, који треба да буде већи, бржи и сигурнији од својих претходника. Прус је изјавио да ће се он градити у

ЦЕПЕЛИН

опет на помолу

Фридрихсхафену, где су се још од 1900 године градиле цеппелини. За нови цеppelin биће употребљен незапаљиви хелијум уместо водоника којим је био напуњен „Хинденбург“. Омотач ће му бити начињен од најлона. Четири дизел-мотора који троше јевтино уље омогућаваће брзину од 150 километара на час, док се не пронађу атомски мотори који ће тај посао обављати брже и јевтиније. Овај нови дирижабл имаће кабине за 150 путника, салон, бар, трпезарију и одељење за посматрање. Летећи кроз ваздух уз најмању буку и подрхтавање, он ће, по мишљењу капетана Пруса, бити јевтиније и знатно привлачније средство за путовање од млазног авиона и прекоокеанског брода.

Први сусрет слонче та Алија са људи ма није био ни мало срећан. Једне ноћи — било му је тада тек две седмице — мајка га је извела у шетњу. Док се она кретала лево и достојанствено са осталим слонцима, малишан је трчкао околу и радознато љушкао својом нежном сурлицом. Наједном, наишао је на неку чудну ствар — откуд је он могао знати да је то шатор? — и, мислећи ваљда да је грмље, покушао да прође кроза њ. Али, сапleo се о конопце и преплашен стао да труби, дозивајући мајку. Његовом запомагању придружили су се очајнички крици жене која је била под шатором. Њен муж, амерички туриста, некако се извукао из превртнутог шатора, отрчао до кола паркираних у близини и узео пушку — баш у тренутку кад је слончица са сурлицом претећи подигнута, јурирала у помоћ. Човек је

СЛОНЧЕ СИРОЧЕ

наиншавио и опално. Цинковска животиња је пала... Туристи су остатак ноћи провели у аутомобилу, с пушком крај себе. А и слонче се некако испетљало из конопаца. Није бежало од људи. Навикло је на њих и научило да пије млеко на цуцају — око десет литара сваки дан. Не противи се ни кад га купају — два пут дневно. Игра се с децом. У Националном парку остаће док мало не одрасте и буде способно да се храни само, а после — биће слободно и придружиће се неком од многобројних крда слонова која крстаре пространим облашћу афричке покрајине Уганде.

СВЕ МАЊЕ БИОСКОПА У БРИТАНИЈИ

Према једном извештају Удружења сопственика биоскопа у Великој Британији, у овој земљи затворено је у току 1956 и 1957 године 417 биоскопских дворана. Из овог извештаја види се такође да Енглези све мање посећују биоскопе. Док је 1948 било преко милијарду биоскопских посетилаца, у прошлој години тај број износио је 900 милиона. За исто време број сопственика телевизиских пријемника попео се са 46.000 на 7.780.000.

Народне игре и музика у Тајланду одавно су изгубиле своје ритуално, религиозно значење и постале нека врста позоришта, али позоришта по свему нарочитог, чије теме вековима остају непромењене и одражавају читав један свет митолошких бића и божанстава, злих и добрих — с људском природом и страстима. Уместо у храмовима као некад, под строгим надзором свештеника, оне сад имају за амбијент какав сеоски трг или дворану у граду; приказују се туристима и гостима, као и у одређене празничне дане. Ове игре изводе искључиво жене, које се за то припремају у нарочитим школама. Није редак случај да мајка која је и сама била играчица преноси на своју најстарију ћерку разумевање симбола, који морају бити претстављени покретима руку, преплитањем прстију, извијањем тела и др-

ЧОВЕК

СА СРЕБРНИМ НОСОМ

У једној од аула универзитета у Болоњи стоји статуа човека који се звао Гаспаре Таљакоци. Статуа је јединствена на свету, јер има два носа. Један на месту где нос и треба да се налази, а други на длану десне руке. Тај „екстра нос“ припадао је париском грофу Етјену Марлијеу који се 1590 године обрватио Таљакоцију за помоћ.

Млади париски племић желео је да се ослободи свога носа. Не зато што је то био ружан или претерано велик нос, већ стога што је био... од сребра. Свој прави нос Марлије је изгубио у једном двобоју и отада је ишао од лекара до лекара, од врача до врача, надајући се да ће се наћи неки начин да му нос опет порасте. Они су му давали скупе мелеме и лекове, али, разумљиво, све је то било само траћење новца и времена. Марлије је био све очајнији: некадашњи другови су га избегавали, нови познаници сматрали за наказу. Најзад му је Амброаз Паре, најчувенији хирург Француске у то време, „преписао“ нос од сребра.

Вештачки нос био је причвршћен за остатак правог танким црним нитима које су се везивале иза Марлијеових ушију. Али, те нити су стално клизале, померале се, а кад би несрећник осетио да ће кихнути морао је да се брзо сакрије и скине сребрни нос, јер би му при кијању одлетео.

Сребрни нос још више му је загорчао живот: пре него што га је начинио био је за своју околину наказа, а с њим — клови коме су се сви смејали. Марлије је престао да се појављује у друштву, а из куће је излазио само ноћу, и то до обрва завијен у црн плашт. Осечао се изгубљеним, прожакеним.

Кад је његово очајање било на врхунцу, кад је већ помислио да раскрсти са животом, чуо је за неког лекара у Болоњи који је у неколико махова поучао несрећника као што је он. Марлије је о таквим људима и дотад слушао много пута, али је увек наглазио само на варалице. Да ли је и Таљакоци један од таквих? Али, човек се у очајању хвата и за најмањи трачак наде.

Стигао је у Болоњу ноћу. Бирао је најмрачније алеје и

уличице док је стигао пред лекареву кућу. Примно га је човек мршава, озбиљна лица и финих руку с дугачким прстима.

— Хоћете ли да скинете свој вештачки нос? — рекао му је уместо поздрава.

— Да... — рече Таљакоци. — Део носа који недостаје може се заменити. Али, прво морам нешто да вас питам. Јесте ли сасвим озбиљно решени да се подвргнете мом лечењу?

— Да ли мислим озбиљно? Зар овакав јадник као што сам ја може да преклиње за милост другачије но озбиљно? — Морам да вам кажем да сам имао пацијенте који су после прве етапе одбили даље лечење, па чак и таквих који нису дозволили да завршим нити прву етапу.

— А чиме лечите? — запит Марлије смештећи се. — Мелемима или травама?

— Ножем!

— Само једно: храброст!

— И то је непријатно? — Веома! И још нешто: читав процес траје деведесет дана. Због тога сам вас и питао да ли сте озбиљно решени.

— Докторе Таљакоци, реци те ми још ово: шта тражите од мене да бисте ми лице учинили таквим да изгледам као сав остали свет?

— А сад, — рече му доктор — не заборавите: храбрости!

Таљакоци је пажљиво разгледао Марлијеову обнажenu леву руку, а затим је са три брза и вешта покрета оштрим ножем одвојио четвртост комад коже, и то тако да се за руку држао само на једној страни.

Операција је настављена после двадесет дана и тек тада је младом племићу постало јасно због чега је доктор Таљакоци захтевао од њега да буде храбар. Пошто му је „сљущити“ оно што је Марлије још имао од носа, Таљакоци му је приљубио леву руку уз лице и парче коже које је висило с ње зашио за ивице коже на носу.

Марлије је урликао, преклињао, покушавао да се отме, али су га докторова два помоћника чврсто држала. Кад је то било готово, пацијенту су главу и леву руку чврсто приљубљену уз лице ставили у нарочити оклоп — Таљакоцијев изум — који је онемогућавао да Марлије „откине“ руку од носа. Тако је, готово непомичан, остао у постељи читаве три недеље.

Трећа фаза операције била је кратка и готово безболна: рука је одвојена од лица, тако да је на носу остало парче коже исечено с ње, које је висило као каква кецеља.

После две недеље Таљакоци је извршио и последњи део операције: комаду коже дао је облик носа, зашио га са стране и изнад усне, просекао ноздрве и најзад ставио металне плочице које су имале да замене носну кост и да ноздрве учине чврстим.

Тек после месец дана Марлијеу је било дозвољено да се први пут погледа у огледало

у њему је видео човека који више није имао разлога да се крије од света. Опипао је свој нови нос нежно и пажљиво као да не верује слици у огле-

далу. А онда му је једна ужасна мисао прошла кроз главу — Али, докторе! Шта ће бити ако кихнем?

Таљакоци му је мирно пружио једну бочицу.

— Шта је то? — запито је Марлије.

— Бибер.

— Бибер? Зашто ми га дајете?

— Помиришите га, а затим јако увуците ваздух.

Марлије је учинио како му је било речено. После кратке паузе, пуње напетости, одајом се разлегло громогласно кијање и... нос је и даље чврсто стајао на свом месту.

Право је чудо да је, с обзиром на време и околности под којима је овај хируршки захват извршен, Таљакоци тако успешно обавио операцију. Најзанимљивије је, међутим то да је техника ове операције и данас, после 360 година, остала у основи иста.

Доктор Таљакоци, који је толико отишао испред свог времена, био је мета јучних напада својих савременика. Његови пријатељи тврдили су да се он богохулно меша у „надлежност свевршићег“ тиме што исправља телесне недостатке људи с којима су они дошли на свет или које су заслужено стекли као казну за своје грехове. Претили су му чак и инквизицијом, захтевајући од њега да се окане свог хируршког ножа. Он је одбио.

После Таљакоцијеве смрти његово тело је одмах после сахране ископано из „посећеног земљишта“ и покопано ван гробља, тамо где су сахрањивани разбојници и убице. Требало је да протекну године и године па да овај „отац пластичне хирургије“ доживи признање постављањем чувене статуе с два носа у Болоњи.

Породица је ожеднела

Љубав и бриге нису непознате у животињском свету. Оне понекад имају чудну снагу која је страсне зоолошке научнике натерала да о тим необичним збивањима пишу читаве приче. На слици је приказана ноћ у дивљој шуми Аризоне, у Америци. Свуда је тишина; нигде се не осећа близина страшног непријатеља. Ова породица јелена после добре лаше осетила је жеђ и сишла на ловку да се напије. Док женка пије, мужјак с млађим ланетом будно пази. То осећа и старије лане, па се и оно спрема да угаси жеђ.

НЕ ЗНАНИ ВЕШТАЦИ

КРОЗ МРАЧНУ ШУМУ ЈЕЗДИ НЕЗНАНИ ВИТЕЗ, ТАЈАНСТВЕНИ ЗАШТИТНИК НАРОДА ПРОТИВ ЗЛОДЕЛА СЕРЕДВИНА...

СЕМ МЕНЕ, МОГ СОКОЛА И ПЛЕМЕНИТЕ КОБИЛЕ РОНЕ, У ШУМИ НЕМА НИКОГ! МОГУ СЛОБОДНО ДА ГОВОРИМ...

ЗАНИМА МЕ КАД ЛИ ЋЕ СЕР ЕДВИН ДА УДАРИ. ЗАКЛЕО СЕ ДА ЋЕ МЕ УНИШТИТИ... ЊЕГОВ НАПАД МОГУ ОЧЕКИВАТИ ОВАКОГ ЧАСА...

У ИСТОМ ТРЕНУТКУ, ЗВИЖДЕКИ КРОЗ ВАЗДУХ, ДОЛЕТЕЛА ЈЕ ЗАПАЉЕНА СТРЕЛА...

ПЛАМЕНА СТРЕЛА... И НЕКО ПИСМО ПРИЧВРШЕНО ЗА ЊУ!

НЕЗНАНИ ВИТЕЖЕ, ЖИВ НЕЋЕШ ПРЕКИ ПРЕКО МОСТА КОЈИ ТИ ЈЕ НА ПУТУ! ВРАТИ СЕ, КУКАВИЦЕ, ИЛИ ЋЕШ ПАСТИ ПРЕД СНАГОМ СИЛНОГ... СЕР ЕДВИНА!

УЗЕВШИ НАПОЛА ИЗГОРЕЛУ СТРЕЛУ СА СОБОМ...

ЧИТАВА ЕНГЛЕСКА ЗНА ЗА СЕР ЕДВИНОВ ПЛАН ДА МЕ НАМАМИ У КЛОПКУ! АКО ОДБИЈЕМ ЊЕГОВО ИЗАЗИВАЊЕ, НАРОД ЋЕ ИЗГУБИТИ ВЕРУ У МЕНЕ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

У риболов но — угаљ

После сваке јаче буре, становници рибарских насеља на источној обали Хоккајда, најсевернијег јапанског острва, крећу у лов на — угаљ. Читаве породице одлазе тада на морску обалу да савуштају комаће угља од кога се просто црне пешчане плаке. За један дан, породица од четири члана може да прикупи више од пола тоне угља.

Према мишљењу стручњака, на морском дну, нешто даље од обале, налазе се богате угљене наслагае. Кад је море немирно, велики таласи одвајају с дна комаће угља и избацују га на обалу.

јарен. А ударац репом је тако снажан да ловац ошинут њиме може претрпети озбиљне повреде, а мање животиње чак и смрт.

Многим животињама реп служи као главно оружје. Реп једног крупног гуштера на Егип-

тита је дуг преко два метра и широк шест до осам метара. Удар његовог репа о воду може се чути на километар даљине, а забележени су случајеви да је ударом репа потопно бродиче дуге и десет метара. Реп кита дугог 25 метара има 145 коњских снага и омогућује пловидбу брзином од 22 километра на час.

Овцама из Бухаре реп служи за нагомиланање резерве хране, као што камиле у својим грбама таложје масне наслаге. Ова чудна овца је пореклом из високог памирског горја где се оскудева у храни. Стога она у пролеће много једе и претвара свој реп у складиште за 15 до 20 килограма масноћа, што јој нимало не смета при ходу.

Неуморном градитељу скло-ништа и брана — дабру реп служи као нека врста природне дизалице. Отровној шкорпији реп је главно оружје помоћу кога многим непријатељима наноси смртоносни ујед. Лукава тета лија уме свакако на најдуховитији начин да употреби свој реп. После ноћне пљачке у кокошњаци или сеском дворишту, она брижљиво помете репом простор у коме се кретала, тако да никада не остави никакав траг. Познато је да лисица употребљава реп и за лов на ракове, на тај начин што га загнури у поток а ракови се ухвате за реп њега.

Осетио је оно људско...

Ово што је приказано на слици није ништа необично и познато је у целом свету. Дете је биће које свако радо и мило погледа, ако не може да га узме у наручје или да га упрти као што је овде случај. Истина, они нису тубини; то су два брата Јапанаца. Малишан се уморио, а хтео би да мало прошега. Уосталом, није ни тежак. Старији брат је згодна прилика да му се испуни та жеља. Он се не буну. Штавише, то је онај драги и слатки терет. Јапански фотограф Кошу Нагасаки сигурно је видео много лепих мотива, али није ни овај пропустио. Осетио је овде оно људско: лепо је кад се људи воле. Стао је и шклошну апаратом. Слици је дао име: И ово је начин путовања.

Чему све служи

та наоружан је оштрим бодљама, због чега се погрешно сматра да овај гуштер уједа репом. Уствари, он противника напада жестоко машући репом и удара га њиме где стигне.

реп

Конјима и говедима реп служи претежно за растеривање мува и других инсеката. Најдужи реп имао је енглески пунокрвни коњ Линус II. Његова грива била је дуга преко три метра, а реп четири метра и 86 сантиметара.

Рибама реп служи као главно средство за кретање. Реп њега.

Многи љубитељи животиња приметили су да је реп право „огледало душе“ наших четвороножних пријатеља. Познати француски природњак Фердинанд Федо објавио је читаву студију о томе како пас и мачка покретима репа исказују своје расположење. Кад мачор извије реп у супротном смеру од тела, то је најбољи доказ да му нешто није потама. Меко таласање репа је знак да је мачка жељна миловања, а у случају да га укроти ваља се добро припазити ње. Махање репом је добро познати знак да се пас радује.

Снажно ударање репом о бокове је доказ да је лав раз-

Кенгур-боксер, кога нам је Волт Дизни, није никаква измишљотина. Да би свог противника засуо снажним крошењем, кенгур се диже на свој снажни реп и тако ослобађа ноге за ударе. Реп служи кенгуру и за кретање или као „трећа нога“, помоћу које се одбацује по више метара.

Мајмунима реп служи као пета рука. Њихови репни мишићи су тако снажни да се репом окаче о дрво и љуљају. Забележени су случајеви да су у таквом положају мајмуни и убијени али се нису одвојили од дрвета. Реп служи дрекавцима и за хватање разних предмета.

Мокар петао

Кад погледате ову слику која је названа Мокар петао, можда ћете помислити да је то намештено. Одакле певац на столици усред бескрајне воде. Ко не зна живот у пределима где су поплаве обична појава, тај неће ово лако схватити. Јер, вода уме тако брзо да нађе и поплави огромне просторе да људи спасавају само главу и оно што је најпотребније. Нико и не мисли на петла. А и он спасава свој живот — скочио је на столицу. На ноzi му је узица којом је за столицу био привезан. Алберт Молдвен, који је створио ову уметничку слику, вероватно га је и спасао, јер то је плићак негде у близини куће.

Скупа батерија

У последње време све чешће се у листовима и часописима налази на вести о такозваним „атомским батеријама“. Мада је тај проблем у принципу решен, конструкција економичних атомских батерија (електрична енергија у њима ствара се непосредно из радиоактивних материја) ствар је прилично далеке будућности. Истина, већ сада се може начинити таква батерија с радиоактивним стронцијумом, чији би век трајања износио приближно 25 година. Међутим, радиоактивност од једног кирија (кири је јединица за мерење интензитета радиоактивног зрачења и одговара зрачењу једног грама радијума) може да произведе електричну енергију од свега 0,006 вати. На тај начин, за батерију стартера код аутомобила, где је потребна енергија од 750 вати, било би потребно 125.000 кирија. При данашњој цени

једног кирија, која износи 500 долара, таква једна батерија за стартер стајала би близу 62,5 милиона долара.

ЛЕТ по сваком времену

БЕЗ КОМПАСА
БЕЗ РАДАРА
БЕЗ РАДИЈА

У Техничком институту у Масачусетсу, у САД, приказан је пре кратког времена нов систем управљања бродовима и авионима, што ће, како по све му изгледа, начинити преокрет у саобраћају. Помоћу тог система могуће је управљање без употребе компаса, радара и радија. Недавно је један авион без пилота који је био снабдевен искључиво овим „системом за управљање помоћу инерције“ прешао с једног краја Сједињених Америчких Држава на други.

Систем се састоји од два основна елемента: жирокопа и клатна. Ма куда апарат кренуо, веома прецизни жирокоп, оријентисан према једној постојећој или замишљеној звезди, непроменљиво је уперен у том правцу, док клатно увек задржава правац према Земљи.

Поред ова два елемента, постоје и нарочити инструменти који „осећају“ сваку промену правца. Они аутоматски дејствују на казалеке за управљање, које усмеравају авион тачно на пут којим треба да стигне на циљ.

Нарочито је важно то што „систем за управљање помоћу инерције“ не дозвољава скретања, без обзира на атмосферске прилике или било коју другу силу.

Невидљива, а све види

Овај необични шешир, који потпуно скрива лице особе која га носи, претставља „последњи крик“ париске моде. Лици на-

дустер и омогућује својој сопственици да кроз њега све види, а да сама остане невидљива.

Најезда вукова у Ирану

У својој „Књизи о дунгли“ Киплинг на једном месту описује борбу вукова и дивљих паса које је суша отерала из њихове постојбине, ивдијске висоравни Декан. Сличне сцене одигравају се сада у Ирану, мада су разлози други: хладноћа, снег и земљотреси у иранским планинама растерали су звери, које више не могу да нађу храну. Чопори вукова и дивљих паса сишли су у близину села и градова и воде међусобно праве ратове, у којима са сваке стране учествује по неколико десетина, па и стотина животиња. Вукови и пси који у овим борбама падну бивају одмах растргнути и прождерани, било од противника или од животиња свога чопора. Људи који би се нашли у близини површита оваквих борби рђаво су пролазили; неколико њих растргли су дивљи пси у околини Техерана. Иранска војска сада предузима велике хајке на ове изгладнеле животиње које су постале права напаст за многа села, па и градове.

НЕБО и ЗВЕЗДЕ у загонеткама

Многе народне загонетке говоре о небу и звездама. Ево само неких најпознатијих: „Пуна леса проса, нит' се леса угине нит' се просо просише“; „Пуна тепсија златних кошница“ или „Пуно решето лешника, међу њима орах“. За лесу (котарицу), тепсију и решето одгонетка је небо, док су просо, кошнице и лешници звезде, а орах Месец. На први поглед изгледа да су ова поређења сасвим произвољна, плод народне маште, те се из ових загонетак не може извући ни какав нарочити закључак. Али, пажљивим разматрањем, а нарочито употребом с подацима из других загонетак, у којима се о небу говори као о пољу, тору, сити или сачу (мало испупчени поклопац испод кога се пече хлеб), може се закључити да наши први нису замишљали да је небо полуоптасто, већ да је само благо испупчено. У једној песми чак се каже да је равно.

Ово нарочито вреди за загонетке и пословице, јер се оне с колена на колена, од оца на сина, преносе потпуно непромењене, чак и онда кад им се право значење изгуби, или постане бесмислено. Ипак се помоћу њих, а и других употре

тесто. Овај закључак постаје очигледнији кад се из једне приче која говори о томе како је баво украо Сунце дозна да га баво „скупи у клупче, па га натакне на штапче које пребаци преко рамена“.

Нема ваљда ниједног народа који некада није обожавао Сунце. То су чинили сви европски и азиски народи, чак и кад су дошли до високог ступња образованости, као Грци или Египћани. Није друштво било ни са Словенима, па ни са Србима, код којих је Сунце било једно од највиших божанстава, можда и највеће. Култ Сунца, као и других богова, пролазио је кроз разне фазе. Прво је обожавано као физичко тело, затим се сматрало да је живо биће, животиња, а на крају је замишљано као бог у људском облику. Поред трагова обожавања Сунца из оног првог периода, када је поређено с различитим предметима, у загонеткама су остали и такви трагови који доказују да је Сунце замишљано као нека животиња која прелази преко неба: обично птица или коњ. Птица зато што и Сунце изгледа као да лети преко неба, а коњ, опет, због његове брзине. Отуда су у старој Грчкој богу Сунца, Аполону, биле посвећени коњи, а познато је, по

У ерским загонеткама Сунце је „Птица без зуба, а свијет изеде“, или се помиње као „жар-кока“, док се у приповеткама говори о ластавици која спасава Сунце од аждаје, или птица која износи Сунце из доњег света, што помаже да нам претстава о Сунцу као птици — како су га наши стари замишљали — постане јаснија.

Док звезде стоје „на једној ноzi“, дотле Сунце, а с њим и Месец, „На зеленку све поље прекаса, а копита не скваси“ — поље је небо, а у другим загонеткама место поља јавља се море или вода уопште. Кад пређе преко целог неба и нестане испод хоризонта, Сунце долази у простор испод Земље: „Паде во (Сунце) у дубоки до, не види га нико него сам Господин Бог“, каже наша загонетка. То је зато што је народ мислио да тамо, на супротној страни Земље, нема људи. Али и тада кад је код нас ноћ Сунце не стоји. Загонетка пита: „О делију, делију, куд си сву ноћ ходио?“ А делија, тј. Сунце, одговара: „Сам сам хитро летио, по свијету тјешно“.

У другим случајевима загонетке показују да су се некада Сунце и Месец замишљали као коњ или во. „Сивац море прескочи, ни копита не скваси“ — то је Месец. Место сивца је, у другим загонеткама, богат, зеленку или дорат, а одгонетка може бити и Сунце. Изгледа мало необично када се као Сунце у загонеткама појављује во или бик, дакле спора животиња: „Мркоња на Земљу паде, сав свет не може да га дигне дотле док не дође брат белоња“. Мркоња је овде ноћ, а белоња, уобичајено име белог вола, свакако је Сунце. У многим другим сличним загонеткама уместо белоње помиње се беља, или во белоња, или бикота. Објашњење, наравно није тешко наћи када се зна да се наш народ од старине бавио земљорадњом као једним од главних занимања. При обрађивању земље во му је био највећи и најближи пријатељ и савезник. А пошто, осим тога, успех жетве у великој мери зависи од Сунца, то је природно да земљорадник доведе у везу ова своја два пријатеља и Сунце замисли симболично као вола који оре небеска просторства.

легенди, да ватрени коњи вуку кола на којима Сунце пребацивају овој дневни пут по небу.

БЕНЗИН У ЧВРСТОМ СТАЊУ

Совјетски институт за течна горива постигао је знатан успех: његови стручњаци произвели су бензин у чврстом стању, и то у виду опеке. Уствари, бензин остаје течан, само је разбијен на ситне капљице које се налазе у врло финим ћелијама од пластичне масе. Запремина вештачког материјала у односу на количину бензина сасвим је незнатна.

Бензинске опеке се „претварају“ у течност под обичним притиском прстију. Могу да се преносе свим превозним средствима: аутомобилом, железницом, бициклом итд. Топлао ваздух и сунце им не шкоде, а при преносу није потребна нарочита опрезност.

Планинари и туристи, нарочито, поздравиле су проналазак бензина у чврстом стању, јер је његова топлотна вредност много већа од алкохола — опека од 30 грама довољна је да проври један литар воде.

НОТУРНО

Нотурно је израз који се употребљава у многим уметностима и разним научним гранама. У почетку је та реч означавала извесне комаде с песмом, свирком и игром који су се приказивали ноћу. Нотурна су компоновали многи познати музичари, а међу њима Хајдн и Моцарт. Ово огледало дрвце у тамној ноћи створило је песничко расположење код Розе де Ло Биар, из Белгије. Уживала је у овим као сребро белим огледалима граничама које се јасно огртавају на позадини ноћи. Њен апарат је шкљоцино. Сличи је дала име: Нотурно. Обична ствар — општа слика, па ипак лепа. И позучна. Она јасно показује да се баш од тих наско обичних ствари могу створити дела која у себи носе нешто од онога што се зове уметнички лето. Још нешто. Назив нотурно направљен је по италијанској речи notturno, а ноќтурно, који се такође чује, по латинској nocturnus. Више се употребљава први назив: нотурно.

ОКО СОКОЛОВО

Немачки природњак Шмит желео је да испита колика је моћ чула-вида појединих птица, па је на шумском пропланку поставио два пера из годубовог репа. Већ са удаљености од сто метара ни најоштрије људско око није их више могло видети, а са раздаљине од неколико стотина метара нису се запамтала ни догледом. Али, соко и крагуј, који су одабрали за овај експеримент, показивали су да пера још примећују. Соко је први престао да их види, а крагуј је све до удаљености од 1.650 метара примећивао пера.

Необичан хоштел

Најмодернији, најудобнији и најоригиналнији хотел у Копенхагену отворен је за туристе само за време великог школског распуста. Осталих месеци у њему живе студенти и студенткиње свих факултета, јер то, уствари, и није хотел, већ — студентски дом. Многи студенти остају у њему и преко распуста, где раде као портирари, кеснери или водичи.

Идеја о претварању студентског дома у „сезонски хотел“ потекла је од самих студената, а општинска управа ју је одушевљено прихватила, јер Копенхаген нема толико хотела да би преко лета могли да се сместе сви туристи. Преко године у дому станује око 500 студентова; током летњих месеци кроз дом-хотел прође око 6.000 спратних туриста. За њихову удобност брину се будући лекари, судије, професори и инжењери. За баром, као „миксер“, служило је прошлог лета један студент хемичар. Главни келнер у сали за ручавање био је правник. Водичи су студенти и студенткиње са филолошких група.

Цене у овом необичном хотелу висте су као у хотелима прве категорије, али је зато и услуга у њему на „академском нивоу“. Захваљујући томе, студенти могу свих осталих месеци у години да живе у свом дому уопште јединице.

ПЛУТОНУ ЈЕ САД ЈАСНО ДА НИЈЕ У ПИТАЊУ ПРИВИЂЕЊЕ! КОСТ ЈЕ ТУ... А И МИКИ. А ОН САМ ПОСТАО ЈЕ ЧИН! ТРИ ПУТА ВЕЉИ ОД МИКИЈА!

ЖУЂА СЕ ВРАЋА? ПА ШТА ОНДА? КАД ЈЕ НЕКО ТРИ ПУТА ВЕЉИ ОД МИКИЈА, ШТА ИМА ОНДА ДА СЕ БОЈИ ШТЕНЕТА, КАО ШТО ЈЕ ЖУЂА!

ГРООУ ШКЛОЦ АВ

ОХИ БОЖЕ ДА СЕ СКЛОНИМО, ПЛУТОНЕ! ЖУЂА СЕ ВРАЋА!

КЛОМП КЛОМП

КЛОМП КЛОМП КЛОМП

НАСТАВИТЕ СЕ

Капитол од бисера

У Јапану је направљен минијатурни модел зграде америчког Капитола. То не би било ништа нарочито да ова макета није уствари производ стрпљивог рада, за шта је употребљено око 200.000 обрађених зрна бисера. Овај „бисерни Капитол“, процењен на четири милиона долара, пренесен је бродом у САД, где ће бити приказиван у разним градовима.

Куће - ђечурке

У последње време, у једном од предграђа Милана граде се кућице којима је фантазија архитекте дала облик ђечурке. Свака од њих може да прими по једну породицу. Овакве кућице имају то преимућство што је њихова изградња јевтинија. Грађани Милана се радо у њих усељавају.

Град науке у Сибири

Још пре лансирања спутника у Совјетском Савезу је завладало мишљење да би научници требало да напусте градове у којима живе и да се настане у једном великом граду науке који би се подигао у Сибири.

Данас се увелико подиже једна таква необична варош за 20.000 становника, са десет великих института за научна истраживања и једним универзитетом. У институтима и на универзитету радиће научници који су досад живели у Москви, Лењинграду и другим познатим совјетским центрима. Према плану, почетком идуче године отвориће се че-

тири института. У сваком од њих биће запослено хиљаду до две хиљаде људи. Овај занимљиви пројект изазвао је велико интересовање у читавом свету.

Шта је хистофотографија?

Као што је познато, радиоизотопи су начинили прави преокрет у науци, нарочито у биологији, јер омогућују да се прати кретање појединих хемиских материја у организму. Захваљујући овом методу наука је већ дошла до многих открића. Поменимо само два: нагомиланање јода у тироидној жлезди и судбину хемоглобина црвених крвних зрнаца у коме се налази гвојде. Довољно је да се прислони Гајгеров бројач на кожу болесника где се налази орган који се проучава и да се добије резултат помоћу кретања радиоизотопа.

Међутим, има случајева кад Гајгеров бројач није довољно „фин“ за овакав рад. Наиме некипут је потребно да се зна не само да је орган примио извесну супстанцу, већ и које су је ћелије прихватиле. У таквим случајевима примењује се хистофотографија. То је метод који иначе употребљавају атомисти: фотографисање атома, али у области биологије. Због дејства јонизованих честица на фотографску плочу, стручњак може да утврди апсолутно тачно врсту зрачења коју испушта испитивано тки-

Многи људи купују птице да би у свој дом унели мало више веселости и живота. Али, они ускоро почињу да увиђају да их обузима права страст за њима.

Један љубитељ птица постао је одгајивач канаринки. Мужјаци су певали а женке само скакутале, јер су неме. Њихов век је од осам до дванаест година, а оно што поједу не стаје много. Убрзо их је имао преко 400, а набавио је и једног папагаја који је сам отварао врата свога кавеза, а затим и осталих птица. Чак је умео да каже „како си“ и да пукне језиком.

Други један одгајивач птица успео је да сними и филм. У њему 273 папагаја приказују своје вештине: терају кола, јашу коње и изводе безброј радњи на трапезу.

Папагаји су врло забавни. Поред тога они су верни и дуго живе. Један артиста из неког мјузикхола купио је папагаја старог 20 година и с њим се појављивао на разним сценама још пуне четири деценије.

Занимљив је случај једног морнара који је после две године проведене на ратиштима Пацифика био потпуно психички пропао. Пет месеци лекари су се трудили да пробуде ње-

ПТИЦЕ

уносе веселост у кућу

гов дух или да од њега измаме у морнареву собу дресираног ма и једну реч, али све је остао папагаја. Птица је одмах стала узалудно. Тада један болничар дође на идеју да унесе ство свих болесника, само је

НА МЕСЕЦ БЕЗ „ПРТЉАГА“

— Васионски путници неће морати ни да једу, ни да тију, ни да дишу, — изјавио је Џејмс Едсон у име групе британских научника која се бави проблемима космичког лета. — Биће довољно убризгати им у крв једну синтетичку супстанцу која ће „узети на себе“ бригу о свему томе. Радови на добијању ове супстанце приводе се крају.

морнар остао потпуно неосетљив. Наједном, неки од болесника, стави папагаја морнару у шаку. Морнар је загледао папагаја, а онда га наједном стеже и стрпа у џеп. Сви узвикнуше од страха, а дежурни лекар пође према морнару.

Али, застале на пола пута, јер је птица била извукла главу из морнаревог џепа и није изгледала нимало незадовољна својим положајем. Први пут тада морнар проговори:

— Папагају је хладно, хоћу да га загрејем. — И насмеја се.

Осам недеља после овог сурета с папагајем морнар је напустио болницу.

Данас папагаје и канаринке почињу да потикују неке екзотичне птице из Средње и Јужне Америке, Аустралије и Кине. Једна од њих је и птица менаџер. Зоолошки врт у Вашингтону имао је дуго једну такву птицу. Кад би посетиоци питали чувара где је менаџерова жена, он би пре чувара одговорио: „Црка је!“ Сваком мушкарцу који би пришао његовом кавезу он би се обратио снажним гласом: „Како иду послови, господине?“ Ако би му неко пружио новац, узимао би га без размислања и односио у своје скровиште. Чувари су често малазили ситнију кад би чистили његов кавез.

Друго време...

Пошто се вратио са конгреса природњака у Бангкоку, директор париског Природњачког музеја Роже Ем потужио се својим колегама, члановима Академије наука, да се француски језик све мање употребљава на међународним састанцима. На том конгресу, иако је присуствовало много делегата из земаља у којима се говори француски, био је у употреби искључиво енглески језик.

Запажањима Рожеа Ема придружиле су се и други научници. У знак протеста, француска Академија донела је одлуку да сазове специјалан састанак на коме би се констатовало да се француски, некад опште признати језик дипломатских и научних међународних састанака, све више напушта и покушало да се томе нађе лека.

Да је знала...

Да је била при свести и знала шта се око ње догађа, бзгодишња Италијанка Роза Моитобно умрла би од страха. Још се није било разданило кад је изишла из куће и упутила се дуж железничке пруге. У мрак се спотакла, ударила главом о тле и онесвеслићена пала између шина. Кад је свануло, неки пролазници нашли су је обеснањену, али потпуно неозлеђену, мада су у међувремену три воза била прохујала изнад ње.

Правац: Месец

Ракету „Фарсајд“, која је 1957 године достигла висину од 4.800 километара, највећу која

је до данас постигнута, амерички научници узимају у обзир за лет до Месеца.

Сашелиш - хеликоптер

Према изјави генерала Ирвина, ваздухопловство САД проучава могућност лансирања једног вештачког сателита који би, као хеликоптер, стајао непомицан у једној одређеној тачки изнад Земље, на висини од преко 20.000 миља. Из датих појединости могло се такође закључити да би такав сателит био избачен у правцу Земљиног окретања и да би био снабдевен ракетама које би му омогућавале да убрзава или успорава своје кретање.

Наливперо с шупцем

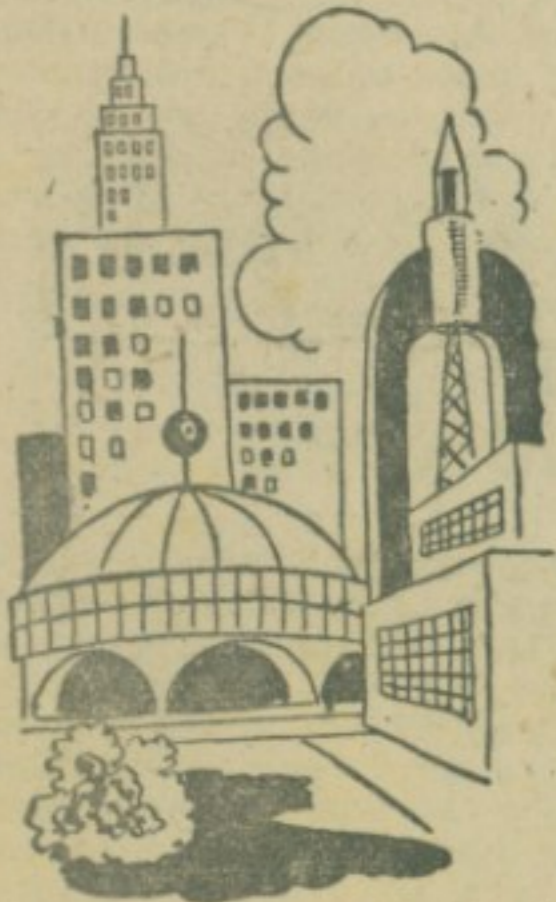
Многима изгледа чудно што човек, који се већ деценијама служи наливпером, није успео да створи тако у коме би се, уместо мастица, налазило туш. Проблем није био у течности, већ у самом перу и његовом лежишту. Цртачи у току рада не употребљавају само једно перо, као при писању, већ пера разне врсте. Досад није било начињено такво наливперо у чије би лежиште могла да се стављају пера разних облика а да се притом не поремети систем непрекидног довода туша из малог резервоара.

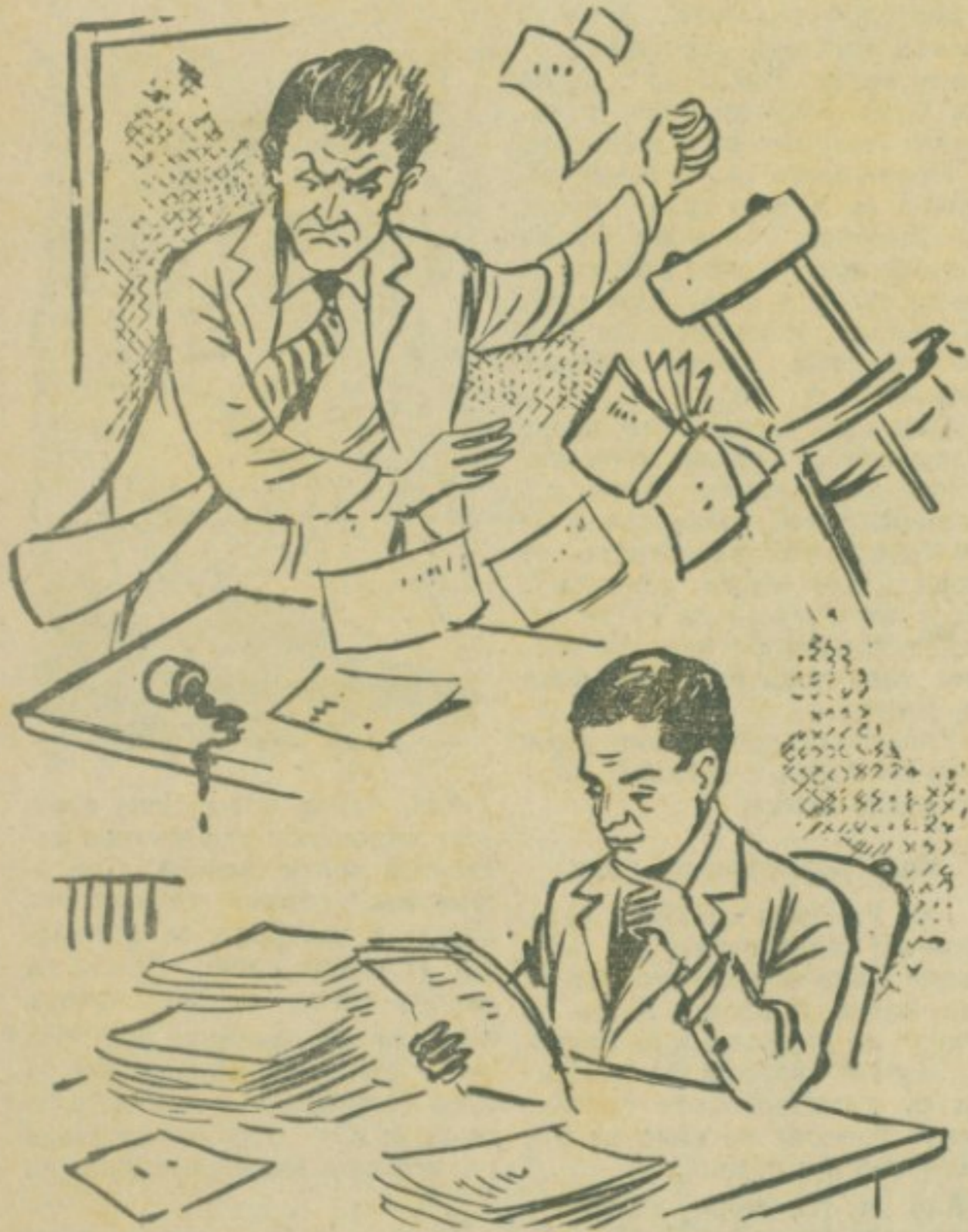
Ових дана, међутим, страна штампа је пренела вест из Немачке да је једној тамошњој фирми пошло за руком да начини наливперо за туш. Купац поред стица добија и шездесет пера, која се по потреби замењују и могу да служе за цртање како свих врста планова, тако и за израду уметничких графика.

ПЕРИ

ПРЕМА ПРИЧИ ФЕЛИКСА САЛТЕНА АУТОРА „БАНДИЦА“

Да ли сте НЕРВОЗНИ?

ЧЛАНК КОЈИ ДОНОСИМО НАПИСАО ЈЕ ПОЗНАТИ ЛЕКАР ДР ЏОРѢ СТИВЕНСОН, ПРЕДСЕДНИК МЕЂУНАРОДНОГ ДРУШТВА ЗА МЕНТАЛНУ ЖИТИЈЕНУ.

Такав рад ће вам причинити највише задовољства. Друге ствари у животу радите што боље умете, али се не љутите на себе ако их не обавите савршено.

Обуздајте се у критиковању других. — Онај ко сувише очекује од других осећа се пре варен, разочаран и обманут, јер други готово никад не испуњавају његова очекивања. Тај други може да буде брачни друг или дете за које чините све да би постало према унапред утврђеном узору и по вашој личној жељи. Не заборавите да свако има право на своју личност. Ко је разочаран у своје ближње због (стварних или нестварних) недостатака, разочаран је уствари у себе самог. Уместо да критикујете поступке других, потрудите се да откријете шта је у њима од вредности и да им помогнете да у томе дођу до пуног изражаја. Из тога ће те обоје извући стварно задовољство, а то ће и вама помоћи да боље упознате сама себе.

Будите господар слободних времена. — Колико има људи који немају времена да предахну! Постоји један добар савет против тога: тачно одредите време за одмор. Пожељно је да свако располаже слободним временом, у коме се потпуно и са задовољством предаје одмору, не мислећи на пословне обавезе.

Нервоза је често последица свакодневних проблема: новчаних неприлика, незгода у послу, брачних неспоразума и неразумевања деце и родитеља. Такође се често догађа да јој је узрок укорења навика или сам карактер. Могућно је и то да узнемирења долазе истовремено из самог човека и спољашње средине, да се преплићу и узајамно снаже, по стајући на тај начин све опаснија. Кад се то догоди, човек углавном није у стању сам да нађе излаз. Тада је потребно потражити туђу помоћ.

Кад услед живичане неуравнотежености почнете сувише да патите, потребно је да одете лекару. Он ће вас, можда, посаветовати да одете психијатру и, ако је потребно, упутиће вас у болницу.

Ко данас не тражи мир својем духу, односно ко не жели да буде ментално здрав? Мало је оних нажалост, који имају таква душевна својства да аутоматски успостављају додир са спољним светом. Човек треба стално да се бори за очување свога душевног здравља, не заборављајући притом да је нервна уравнотеженост сигурна морална основа за веру у људе — за веровање у нас саме да смо у стању да будемо бољи и да се уздигнемо, за поверење у способност људи да удруженим снагама доведу у склад међусобне односе, за веру у моралне и душевне вредности, у сигурност поштења људског рода.

Ако смо у све то уверени, моћи ћемо да избегнемо неочекиване опасности на које ћемо свакако наизагати.

Оставите друге на миру. — Људи „напрегнутих живаца“ често осећају потребу да се истичу, без обзира колико је безначајан циљ таквог такмичења, да стигну први и да претјакну друге. Тада живот постаје необуздана трка у којој су судари неизбежни. А живот може да буде и нешто друго. Ако је утакмица заразна, таква може да буде и сарадња. Ако дате другима мира, и ваши ће послови само боље ићи јер ни други неће угрожавати ваш мир.

Учините себе потребним. — Многи међу нама се осећају „одбачени“, потцењени и напуштени. Најчешће је то чиста уобразиља. Уместо да се повлачите и одрицете, много је корисније и боље да сами идете напред корак по корак. Између претераног устезања и дрског лактања постоји свакако средина. Покушајте да се нађете у њој.

во заступате своје мишљење или да изазивате, сетите се да такво понашање више одговара деци. Браните своје мишљење потпуно мирно, али и са извесном резервом, јер можда ипак нисте у праву. А и да сте потпуно сигурни, за ваше живце је боље да понекад попустите саговорнику. Учините уступке па ће видети како ће и ваш противник да уступке. То доноси пријатно олакшање, много веће него препирање.

Једно по једно. — Неки обичан посао може да изгледа толико тежак да пред њим одмах „положимо оружје“, не знајући одакле да почнемо. Ако вам се то догоди, почните са оним што је најхитније, али не са журбом. Дакле, једно по једно остављајући остало за мало касније. Ако вам изгледа да ништа не сме да се остави за касније, размислите и запитajte се да можда не прецењујете важност посла који треба да савршите; другим речима, да не прецењујете своју сопствену важност.

Не претерујте са усавршавањем своје способности. — Има особа које живе у непрестаном страху јер мисле да се ни су довољно усавршиле. Њих прогања потреба за усавршавањем. Такав апсолутни идеал води право неуспеху. Изаберите зато да радите само оно што вам највише одговара и на то усредсредите све своје снаге.

Данас су сви људи више или мање „нервозни“. Уствари, узнемиреност и нервоза су, као глад или жеђ, природне последице живљења. То су спонтане реакције организма који се брани од свега што прети безбедности, удобности, срећи или личном достојанству. Према томе, ове пролазне појаве, ма колико биле непријатне, не би требало да нас много забрињавају. Али, ако душевни потреси постану јачи, ако се због њих осећамо јако узнемирани и ако се они продужавају, тада треба бити опрезан.

Како да увидимо да ли је наступило такав тренутак? Поставићемо вам неколико питања, а ви на основу својих одговора, сами закључите да ли вам је потребна помоћ.

- Да ли вас јако узбуђују разочарања и проблеми који нису од великог значаја?
- Наилазите ли на тешкоће да разумете друге и да ли други тешко схватају вас?
- Да ли сте незадовољни малим животним радостима?
- Да ли сте неспособни да из свести отстраните бриге?
- Да ли вам извесни људи или извесне околности изазивају страх који раније нисте осећали?
- Да ли сте неповерљиви према људима уопште и према пријатељима?
- Сматрате ли да сте недорасли послу који обављате?
- Сумњате ли у самог себе до те мере да вас то узнемирује?

Ако на већину ових питања потврдно одговорите, то не значи да вас већ очекује каква несрећа, него само да стање у коме се налазите захтева да вам се скрене извесна пажња. Зато вам препоручујемо неколико једноставних, практичних и сигурних савета којима ћете се сами користити.

Поверите се. — Кад вас муче бриге, не затварајте их у себе. Поверите се некој сталоженој особи која ће моћи да вам да добар савет: мужу или жени, оцу или мајци, добром пријатељу, лекару, наставнику или коме другом. У 90 одсто случајева, то ће вам донети душевно олакшање и утицаће да се тешкоћа трезвеније сагледа и нађе најпогодније решење.

„Побегните“ на краће време. — Понекад је добро да се човек свесно извуче из проблема бекством у биоскоп, читањем књиге, одласком на спортско игралиште или кратко путовање, да би се, како се то каже, „променила атмосфера“. Остатци сам са својом „муком“ значајно свесно се мучити. Своје тешкоће решите мало касније, кад живичана напетост попусти и кад постанете способнији за хладнокрвније размисљање.

Прво се стишајте. — Ако сте раздражљиве нарави, увек морате имати на уму да наступ љутине чини човека сметеним и збуњеним. У тренутку кад осетите да вас нешто љути, покушајте да се уздржите до сутрадан, а у међувремену ра-

дите било какав физички посао, као што је копање, цепање дрва, трчање или се дуго и упорно шетајте. Пошто се тако стишате, бићете много способнији да паметно решите ту незгоду.

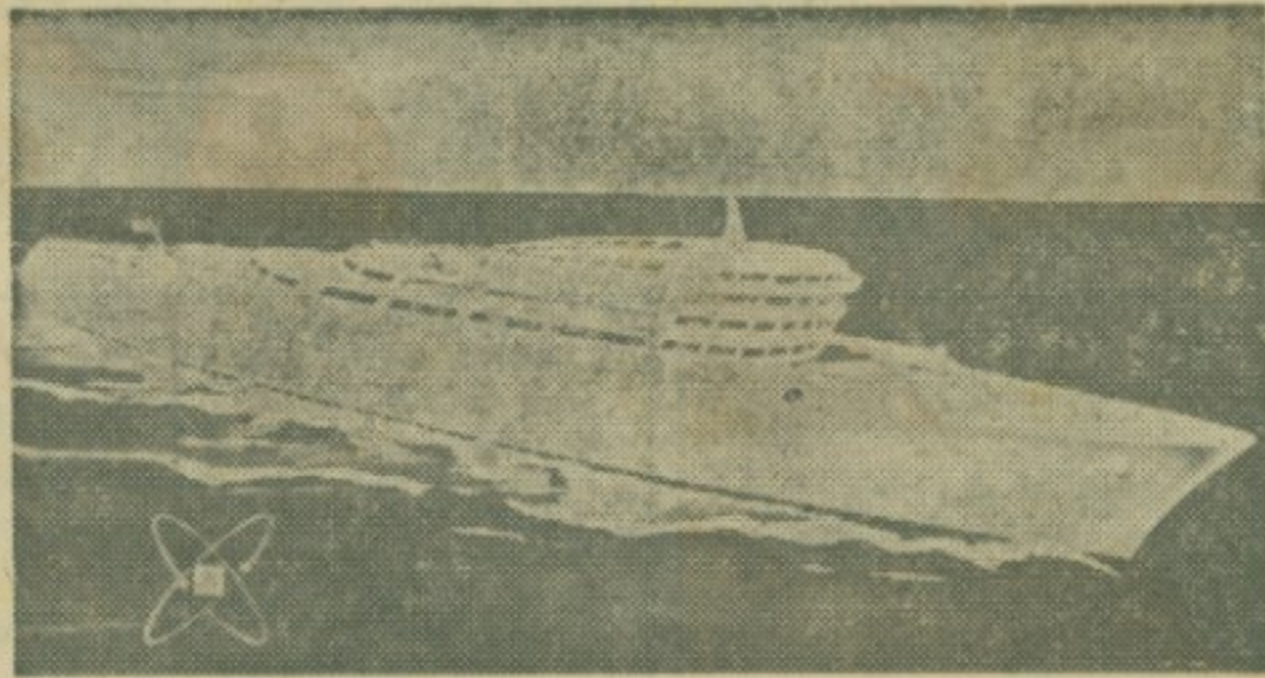
Понекипут попустите. — Ако сте себе ухватили да водите да се препирете, да тврдогла-

АТОМСКА МОРНАРИЦА

Народи у целом свету све више настоје да у своје бродове уграде моторе на атомски погон. Подморнице, танкери, трговачки бродови, китоловци и ледоломци већ се претварају у нуклеарне бродове. Када је у Совјетском Савезу 5 децембра 1957 спуштен у море ледоломац „Лењин“, свет је добио први површински брод на атомски погон. Седишњене Америчке Државе оријентисале су се у прво време на грађење атомских подморница. После успеха с првом од њих, „Наутилусом“, изграђено је још неколи-

ко би атомска енергија терала брзином од 22 чвора. А Норвешка и Холандија? Оне су начиниле програм научних испитивања у заједничком институту за нуклеарну енергију у близини Осла, с циљем да изграде у току следеће две године прототип атомског реактора за погон бродова.

Како се види, из ових кратких података, већ за пет до десет година сви већи ратни бродови биће на атомски погон. Свакако да ни трговачки бродови неће остати у овом напреловању, јер ће се развити велико такмичење у брзини превоза и превезене робе, што ће утицати и на саму цену. Каква судбина у најскоријој будућности чека данашње бродове, нарочито оне који неће моћи да се прилагоде новим условима, може се лако нагледати.

који би атомска енергија терала брзином од 22 чвора. А Норвешка и Холандија? Оне су начиниле програм научних испитивања у заједничком институту за нуклеарну енергију у близини Осла, с циљем да изграде у току следеће две године прототип атомског реактора за погон бродова.

Како се види, из ових кратких података, већ за пет до десет година сви већи ратни бродови биће на атомски погон. Свакако да ни трговачки бродови неће остати у овом напреловању, јер ће се развити велико такмичење у брзини превоза и превезене робе, што ће утицати и на саму цену. Каква судбина у најскоријој будућности чека данашње бродове, нарочито оне који неће моћи да се прилагоде новим условима, може се лако нагледати.

Путовање морем скратиће се ускоро, и то знатно. „Предлажење“ с континента на континент које је трајало месецима и које је већ данас скраћено на дане, има изгледа да буде сведено на часове. Да ли ће везивање континента и народа на њима овако брзим ваздушним и поморским путовањем донети човечанству бољи живот, каже блиска будућност.

WALT DISNEY **ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ**

УСКРО СУ ОДВАЖНИ ВАЗДУХОПЛОВЦИ ЛЕТЕЛИ НА ТРОКРАКЦИМА, ДВОКРАКЦИМА И МНОГОКРАКЦИМА. БИЛИ СУ ТО АВИОНИ ГЛУДНИХ ОБЛИКА, АЛИ СУ ЛЕТЕЛИ.

ИЛИ БАР... ВЕЃИНА ЊИХ ЈЕ ЛЕТЕЛА.

БОЈЕ ДА САМ СЕ ДРЖАО ОВОГ СТАРОГ ЗАНАТА!

ВИДИ ШТА ОВДЕ ПИШЕ! ВОЈСКА НАМЕРАВА ДА НАБАВИ ЈЕДАН АВИОН... И ДА ОБРАЗУЖЕ ВАЗДУХОПЛОВНУ ЈЕДИНИЦУ!

НАСТАВИТЕ СЕ

Многи од нас се сећају појединих догађаја из Другог светског рата, иако у њима нису непосредно учествовали. Неки су их доживљавали у тамницама или логорима, неки с пушком у руци — по бојиштима Југославије — а неки су о њима сазнали тек касније, из књига или причања старијих. За велику догађаја сазнали смо тек пошто су се они збили, тако да су нам, мање-више, познати само њихови резултати, а не и оно што им је претходило и што их је условило. Нема, ваљда, човека који није чуо за такозвану бомбардерску офанзиву на Немачку, за савезничко искрцавање код Дијепа, за подморнички рат итд. Међутим, како је све то припремано, шта се предузимало иза затворених врата појединих штабова, о томе се искупило мало зна, а оно што је већ познато многим није било приступачно. Зато отшкринимо „врата“ неких докумената из Другог светског рата и погледајмо шта су поједине армије све чиниле да би њихови бомбардери били што прецизнији, да би што сигурније уништавали подморнице или друге важне објекте.

Нечујне битке

војнике понекад успава. Тако је било и једне летње ноћи у околини Дијепа. Стражари, уморни и неспавајући, помислиху су: „Зашто би баш вечерас неко покушао инвазију?“ Будноот је попустила.

Помоћу ова два система, немачким пилотима полазило је за руком да месецима сигурно погађају циљеве, да руше градове и луке и уништавају индустријске објекте. Али, једнога дана и томе је дошао крај. Немачки бомбардери све чешће су почели да греше и — промашују. Немци су се питали: „Шта је то? Зашто више ниједна бомба не иде тамо где је намењена?“ Команда немачког ваздухопловства наредила је да се најподробније испитају сви уређаји и да се по сваку цену от-

један слом инвазије“. А за то време енглески стручњаци су проучавали „Вирцбург“, да би на крају открили тајни и сазнали оно што их је занимало. После свега два-три месеца, почео је велики ноћни напад на Хамбург. Те ноћи читав бомбардерска група вратила се нештећена у своју базу! Јер, „Вирцбург“ је занемео. Он овога пута није давао никакве сигнале...

Сутрадан, свуда по граду блештале су читаве хрпе листића од станица. Многи су, нарочито деца, поверовали да су британски авијатчари те ноћи „јели много чоколаде“. Нису ни слутили да су те листиће командоси платили својим животима баш оне ноћи на Дијепа.

Енглези су добили још једну нечујну битку с Немцима, битку радио-таласа.

Али, одмах потом јака светлост авионског рефлектора зашлепала му је зенице. Сам ошамућен, готово изнебуљен, издао је наређење за заређање. Искупило касно. Бомбе на авиона нагло су затрештале. Свега после неколико тренутака на површини мора остале су само велике мрље зелено-плаве боје. Од славом овећане подморнице више није било ни трага.

У МИНУЛОМ РАТУ

крију кварови. Али, кварова није било. Шта је онда пореди?

Почеле су нечујне битке — битке радио-таласа.

Енглези су помоћу прислушне службе открили снопове X и Y система и одмах приступили изради станица за ометање. Те станице су примале сигнале немачких предајника са земље, појачавале их и одашиле у погрешном правцу. На тај начин су немачки бомбардери били обманјивани и завођени, јер нису разликовали снопове својих од енглеских станица.

Подвиг командоса

За Немце је већ 1942 година била кобна, јер су тада почели доживљавати тешке ударе из ваздуха. Град за градом

бивао је рушен. Болнице су биле препуне рањеника, не само са Источног фронта већ и из најдубље позадине.

Али, одједном су и савезнички авијатчари почели да плаћају данак у крви. Немачка противавионска одбрана бележила је све крупније успехе, јер је баш тих дана употребила врло ефикасно средство које јој је омогућило да њена артиљерија такорећи с милиметарском тачношћу прати и уништава бомбардере.

Зато су на другој страни довели одлуку: што пре предузети противмере. Енглези су тај подухват, већ у лето 1942, поверили својим командосима.

Стражари на европској обали месецима су ишчекивали инвазију. Но, дани су пролазили без икаквих догађаја. А то и

Мртва тишина која је владала свуда наоколо, наједном је престала. Просекле су је сирене. Узбуна! На све стране телефони су звонили, а етером су полетеле депеше: „Инвазија је почела“.

За то време група енглеских командоса извршавала је свој задатак. Док су једни привезивали немачке снаге уз обалу, остали су се упутили свом главном циљу — „Вирцбургу“. Њих није занимала гломазна антена у виду конкавног огледала, већ примопредајник. Брзо су га извукли и нечујно се вратили на обалу где су их чекали моторни чамци. За собом су оставили десетине погинулих другова.

Сутрадан су све немачке новине изишле с крупним насловима на првим странама: „Још

Крај подморничке моћи

Још у Првом светском рату, немачке подморнице су неко време биле страх и трепет за све ратне бродове. А то је дошло до изражаја и на почетку Другог светског рата. Немци су тада потапали противничке бродове не само на пучини, већ и у лукама.

Али, и тој моћи дошао је крај већ средином 1943.

У пролеће те године, негде на северозападном Атлантику, једна немачка подморница, која је у свом бродском дневнику већ имала забележено 20 победа, безбрижно се љуђала на таласима. О некаквом неспокојству није могло бити ни говора.

Наједном, из далека се зачуо неки потмућ шум. Личио је на зујање авионског мотора. То официра на командном мосту није нимало узнемирило. Помислио је, помало самоуверено: „Ноћ је, авион нам не може ништа...“

Радионавигација по тајанственим називима X и Y

Август је увек топао. А онај 1940 био је јуч и ратног електрицитета. Јер баш тих дана Геринг је био сакрупио, у једном дворцу у Француској све познатије официре и пилоте немачког ваздухопловства. И одржао им познати говор у коме је, поред осталог, рекао: „Господо, сада ћете моћи летети сваког дана 10, 20 па и 30 пута ако буде потребно... Енглеска мора бити потпуно уништена... Ви морате припремити инвазију нашој копненој војсци и морнарици...“

Пилоти и официри слушали су га нетрепично, очигледно одобравајући му. Чак су се и радовали тим захтевима, јер сви су они знали да за извршење таквог једног задатка већ имају врло ефикасно, дотада непознато средство: најсавременије методе слепог бомбардовања по системима радионавигације са тајанственим називима X и Y.

У чему су се састојала та два система?

Први од њих — X-систем — радио је помоћу два предајника, од којих је сваки емитовао по један изразито јак сноп таласа. Та два снопа била су тако подешена да су се укрштала тачно над одређеним циљем. Авион, спреман за бомбардовање, летео је по једном од та два снопа и чим би, помоћу својих пријемника, осетио да је стигао на место укрштања, то је био поуздан знак да се налази тачно над циљем. Тада је био потребан само један покрет пилота, и бомбе су се сручивале управо тамо где су биле намењене...

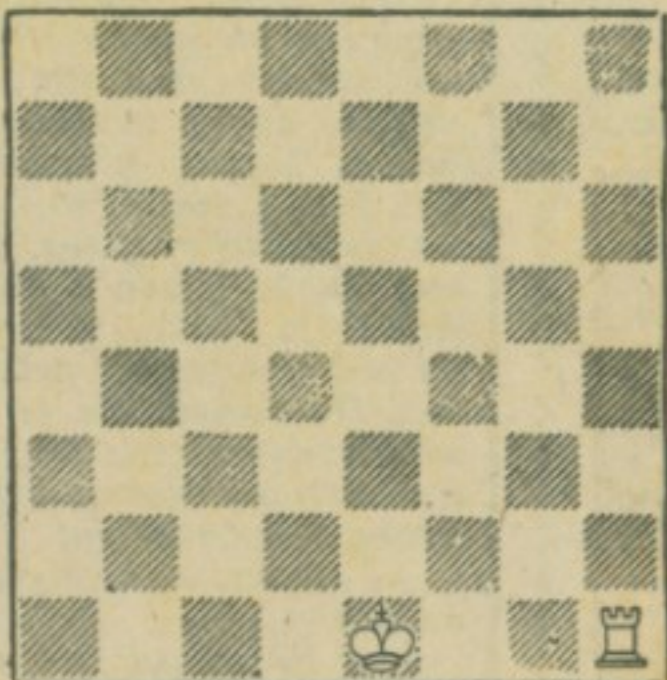
Други Y-систем, био је нешто једноставнији. Он је радио само уз помоћ једног предајника, а то значи и једног снопа таласа који је био усмерен на циљ. Авион-бомбардер за све време лета примао је сигнале са тог снопа, и под њиховим дејством предајник авиона је, на другој фреквенцији, емитовао предајнику на земљи податке о томе где се налази. На тај начин је контролисана удаљеност авиона од циља, с грешком од највише 300 до 1.000 метара. А чим би авион достигао одређену даљину, преко предајника са земље командовано му је да сручи товар бомби...

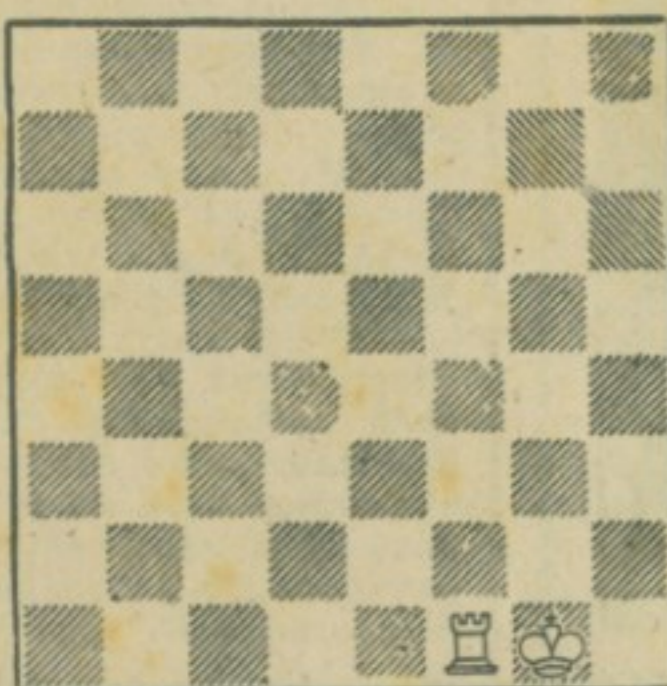
КРАЈ

Учимо шах XI

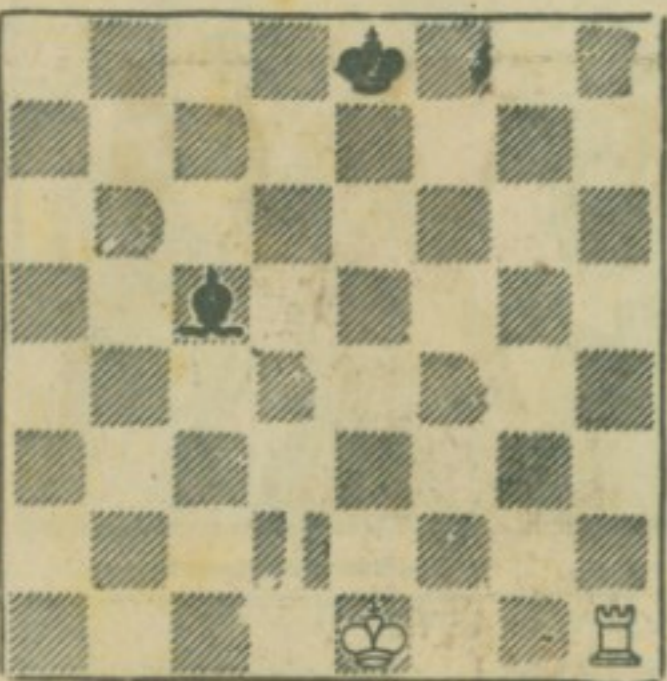
Као што сте већ чули, сваки играч има циљ да зароби противничког краља, да га матира. Због тога сваки играч, било да напада или да се брани, мора да своје фигуре распореди тако да оне што боље заштићују краља од противничког напада. Да би краљ био што мање на удару противничких фигура, у шаху се изводи и један потез који се зове „рокада“.

На овој слици бели краљ стоји на пољу е1, а десни бели топ на пољу х1, као у почетку партије. Преместимо сада топа на поље ф1, а краља на поље г1 и дијаграм ће добити овакав изглед:

Шта смо сада учинили? Померили смо топа до краља и одмах, у истом потезу, краља пребацили преко топа на прво суседно поље. То је рокада, потез који се означава са две нуле између којих стоји цртица: 0-0. Правила шаховске игре дозвољавају рокаду само под овим условима: ако ни краљ ни топ нису били од почетка партије померени; ако краљ није у шаху; ако између краља и топа нема никаквих фигура и, најзад, ако није нападнуто поље на које краљ долази или преко кога у рокирању треба да пређе.

Да ли у овом случају бели може да рокира? Разуме се да не може, јер поље г1, на које краљ треба да стане, стоји под ударом црног ловаца. Поред ове рокаде, која се зове мала, постоји и велика рокада. О томе други пут.

МОСТ ДУГ 40 КИЛОМЕТАРА

У данашње време, кад је техника достигла досад невајен процват, и најграндиознији пројекти постали су с техничке тачке гледишта остварљиви. Давно још инжењери су разрадили пројект тунела који би ишао испод Ламанша. Стручњаци су такође предлагали да се пробије тунел који би, пролазећи испод Гибралтарског Мореуза, везао Европу и Африку. Међу-

тим, остварити ову замисао било би прилично тешко због тога што би овај тунел морао да се гради дубоко испод земље, много дубље но пројектовани тунел испод Ламанша. Недавно је група стручњака изнела нов предлог: да се ова два континента повежу грандиозним мостом који би био дуг 40 километара.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

МАШИНЕ С РУКАМА

Амерички уметник-илустратор Борис Арцибашев почео је своју каријеру цртањем етикета за боце од пива. Сада је он један од најпознатијих илустратора у САД. Преко педесет његових цртежа за корице часописа „Тајм“ донели су му највећи успех. Једна специфичност у његовом раду је нарочито интересантна — он жели да пракаже људима машине алатије што хумани је и тако уместо полуга црта руке и шаке, као и очи управљене у једном одређеном правцу. Ови цртежи намењени су углавном рекламама.

„СПЕЦИФИЧНА ТЕЖИНА“ ГЕНИЈАЛНОСТИ

Један велики поштовалац проналазача Едисона рекао је у његовом присуству: „Ви можете захвалити само својој генијалности за постигнуте успехе“.

НИ ОД СТАКЛА НИ ОД ДРВЕТА

Вековима се течности чувају и преносе у стакленим, дрвеним или металним судовима — боцама, бурадима и цистернама. Али, ти судови имају недостатака. Стакло се лако разбије, метали рђају, а дрво се суши.

БРОДСКИ ПРОПЕЛЕР ОД ПЛАСТИЧНЕ МАТЕРИЈЕ

У Данској су од пластичне материје начињени пропелери за рибарске бродове. Пречник им је 1.314 милиметара. Мала при свом раду наилазе на снажан отпор воде, они одлично служе својој намени.

РАЗНЕ ВРСТЕ ЗЕМЉЕ

Зиратна земља је настала распадањем стена. Помоћу физичке анализе, тј. стављањем земље у воду, она се раздваја на саставне делове. Земља названа „слободном“ садржи 70 — 80% песка, 20 — 30% муља и 10 — 20% иловаче. Кад слободна земља садржи више од 20% иловаче она постаје непроницава и онда се назива „хладна“, „јака“ или „тешка“ земља. Уколико слободна земља садржи 10% или мање иловаче; она је пропустљива и назива се у том случају „лака“, „муљевита“ или „песковита“. Јаке земље су углавном добре за жита и трзаву, а лаке су погодне за гајење поврћа, нарочито када имају довољно воде и ђубрива; понекад се за њих каже да су то „топле земље“, јер се загревају релативно брзо.

ВЕЛИКА БРАНА НА РЕЦИ КОЛОРАДО

У тешко приступачном и најређе насељеном подручју САД изградиле се гигантска брана и резервоар за сакупљање и чување воде. Снага реке Колорадо омогућила би добијање електричне енергије и наводњавање 285.000 квадратних километара досад неплодног земљишта.

ПАС И МИРИСИ

Огромна је разлика у осетљивости чула мириса код људи и паса. Право је чудо колико је код паса осетљивост ове врсте изострена. Међутим, ми смо већ толико навикли на ту њихову особину да се више и не дивимо томе. Пас гледа и слуша, али највише — њуши. Чак и ако препозна свог господара по изгледу, не осећа се сигуран док то не утврди и њухом. Пси реагују на мирис који ми и не осећамо. Они ће с лакоћом разазнати два мириса која су за нас потпуно једнака. Идући трагом човека или животиње, пас се никад неће преварити, па ни онда кад је тај траг укрштен с другима који су такође свежи. Спољни изглед

ДА БИ ЗАВРШИО ПОСАО...

Једном је Виктор Иго морао да обави неки посао у одређеном року. Како није могао да издржи да не излази сваког дана из куће, он је сам себи ошишао половину главе и обријао пола браде. Тако је морао да остане код куће све док му није порасла и коса и брада, а за то време је успео да заврши и посао.

...најстарије дрво на свету био је такозвани „пали владар“ у шуми Мари-поса, у Калифорнији. Према годишњим претеновима на његовом стаблу утврђено је да је „пали владар“, кад је био посечен, имао седам хиљада година.

...зевање је знак лаког тровања угљеним киселином. Замор, несаница и слич

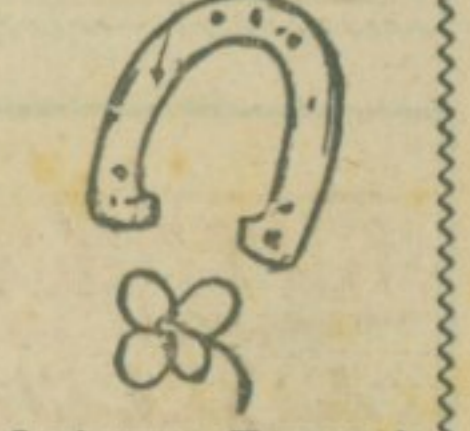
...Слон би као од шале могао да прескочи Ајфелову кулу кад би био тако добар скакач као што је бува, која може

но изазивају стварање отрова, у првом реду угљене киселине, у нашој крви. Тело се бори против тога, оно „захтева“ кисеоник и нагони нас на зевање, јер је у дисање ваздуха непо средно после зевања дубље.

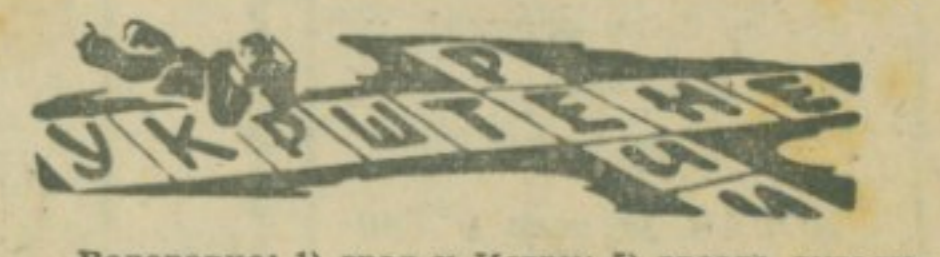
...сујеверно веровање да нађена потковица доноси срећу дошло нам је из старогерманске митологије. По веровању старих Германа, Одина, бог неба и земље, јездио је по свету на свом осмоногом чаробном коњу

да скочи 200 пута више но што је сама дугачка.

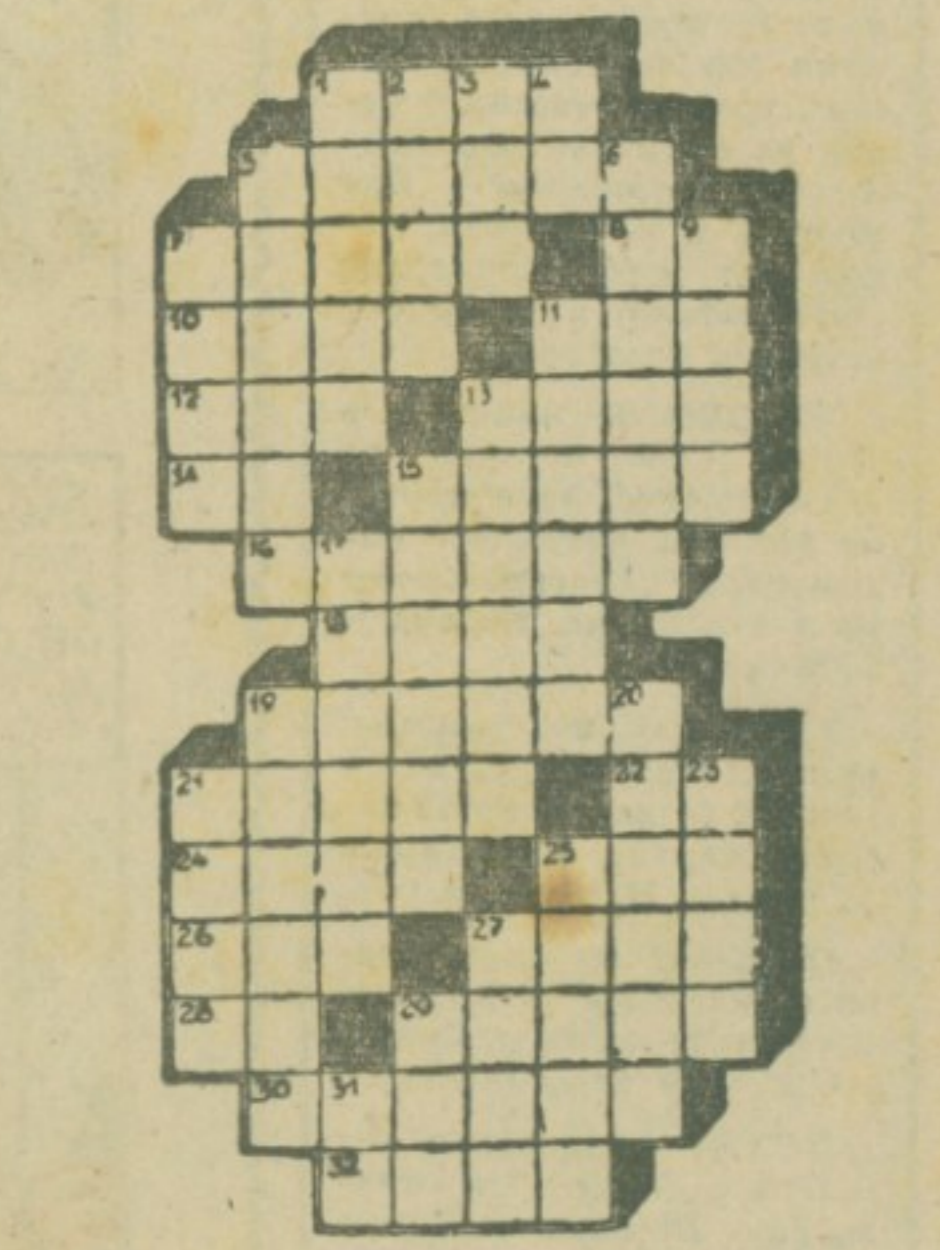
...за биљку цигуру, од чијег се корена прави познати додатак млеку, знали су, изгледа, још стари Римљани. Они су је гајили у својим баштама и употребљавали као вариво и салату а и за справљање неких лекова. Као додатак млеку цигура се први пут почео да употребљавају Немачки, почетком 8 века, због чега се је у Европи дуго звали „пруска кај“.

Слајпниру. Притом је Слајпниру изгубио један потковицу. Ко је нађе, наћи ће и своју срећу...

Водоравно: 1) град у Истри; 2) звезда луталица; 3) покрајина у Француској; 4) два сугласника; 5) боксерска арена; 6) рачунање година од неког важног догађаја; 7) предлог; 8) еп; 9) иницијали презимена и имена аутора романа „Златарово злато“; 10) поднебље; 11) теснац у Боки Которској; 12) наша фабрика обуће; 13) ки-њење (фр.); 14) мајка (лат); 15) ознака за непознато лице; 16) страни женско име; 17) име наше прве филмске глумице; 18) три иста сугласника; 19) највећа сувоzemна животиња; 20) два иста сугласника; 21) старо име Љубљане; 22) роман Добрице Ћосића; 23) набор.

Усправно: 1) закусела; 2) место у Истри; 3) врста земљишта; 4) кон; 5) гладак, углачан; 6) машина за штампање адреса (множ.); 7) врста четинара; 8) острво у Малајском Архипелагу; 9) трабант, подражавалац; 10) врста уметника; 11) глас жабе; 12) стилска фигура; 13) наш фудбалски репрезентативац; 14) страни мушко име; 15) даграмско мушко име; 16) лековита биљка; 17) страни женско име; 18) правац; 19) Ужичанин; 20) река у Сибиру.

РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ РЕЧИ
Водоравно: 1) Опел; 2) Египћур; 3) Фрог; 4) раж; 5) Лавов; 6) со; 7) Алам; 8) тв; 9) Ирена; 10) арис; 11) анал; 12) Парнас; 13) софа; 14) Моб; 15) Анита; 16) Ра; 17) Рама; 18) ал; 19) ралио; 20) Ман (Томас); 21) танк; 22) корунд; 23) Веа.
Усправно: 1) Оплава; 2) питоми; 3) ек; 4) дур; 5) Ера; 6) Бас; 7) Блат; 8) корал; 9) верак; 10) Менам; 11) Нипон; 12) Насер; 13) свјетр; 14) ратар; 15) сајам; 16) барок; 17) Алатуе; 18) Адана; 19) лак; 20) Инд; 21) јов; 22) ре.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

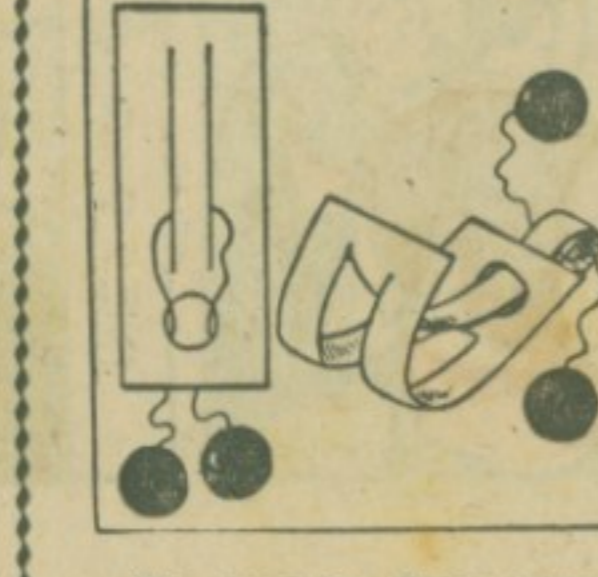
Две једнаке лопте

Мали Мића већ одавно жели да има лепу шарену лопту којом би се играо са својим друговима. Сад му се издала прилика да добије не једну већ две лопте. Само...

Услов је да нађе две које су потпуно једнаке. Убрзо се Мића уверио да тај услов није лако испунити, јер се лопте, ма колико биле међу собом сличне, ипак по нечем разликују једна од друге. Најзад је легао брже од тражења и — почео да плаче. Помозите малом Мићи да нађе две једнаке лопте!

Мало забаве

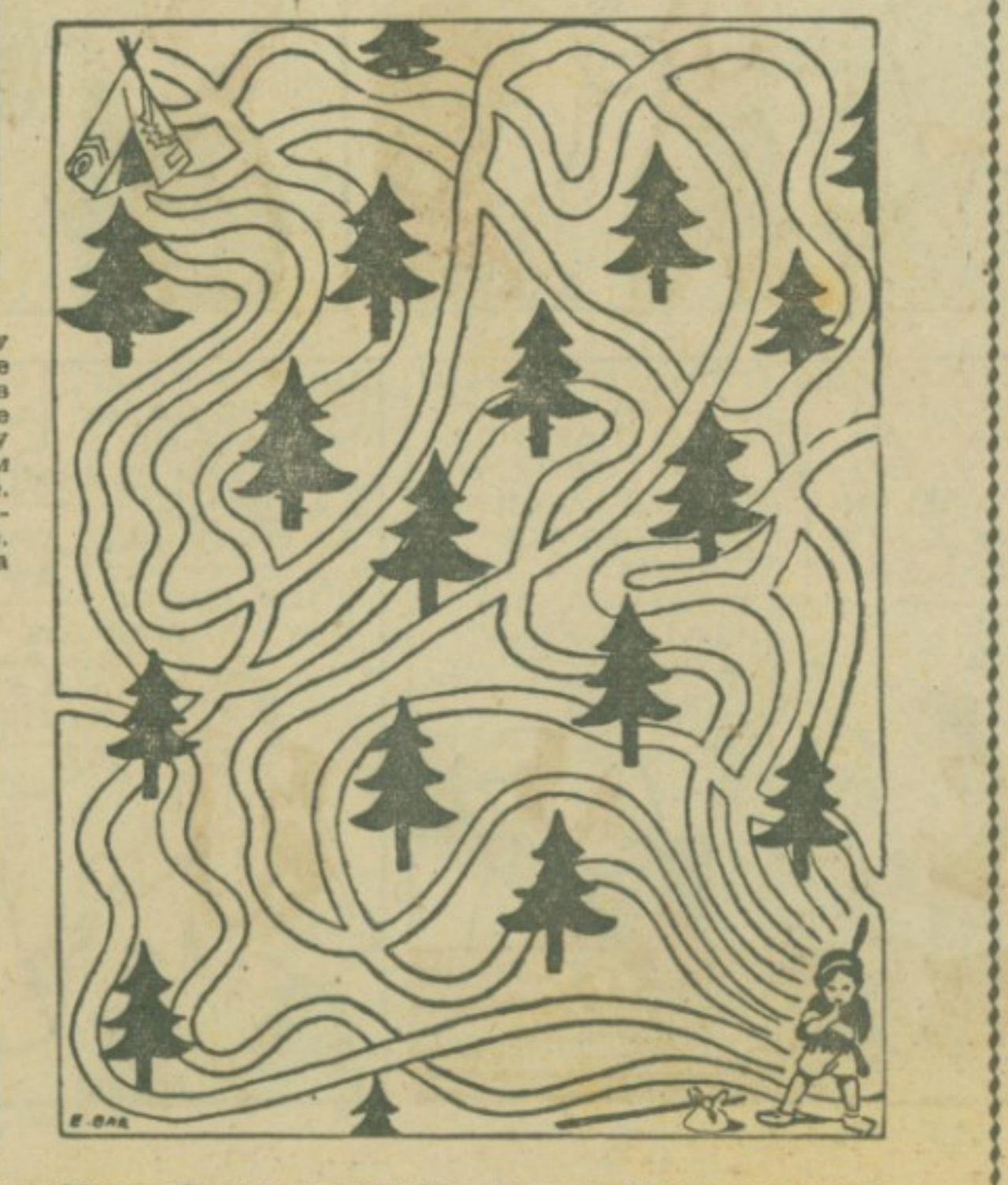

На листићу беле хартије оштрим перорезом начините дијаграм још није стигао до свог вишама. Од њега га под њих изрежите округлу

Задатак је: да се конач е котурићима извуче из хартије а да се котурићи не савијају.

Покушајте! (То се може извести кад се кроз рупу полако провуче онај исечак хартије, па се радири толико да котурић прође, као што је приказано на другој слици)

Хтео би кући

Мрак већ пада, а мали Индијанац још није стигао до свог вишама. Од њега га под њих изрежите округлу

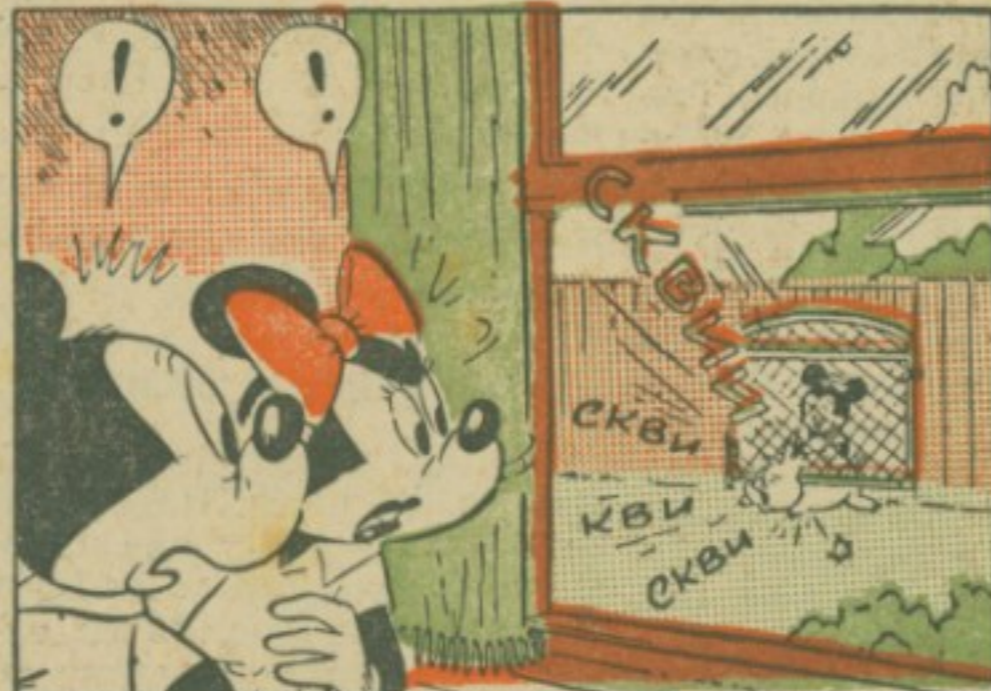
Задатак је: да се конач е котурићима извуче из хартије а да се котурићи не савијају.

Покушајте! (То се може извести кад се кроз рупу полако провуче онај исечак хартије, па се радири толико да котурић прође, као што је приказано на другој слици)

Хтео би кући

Мрак већ пада, а мали Индијанац још није стигао до свог вишама. Од њега га под њих изрежите округлу

„ТЕЛЕПАТИЈА“

Паја прича у друштву необичан случај који му се недавно догодио. — Ујутру, док сам се спремао да пођем на посао, донесе ми Пата запечатено писмо и замоли ме да га бацим у сандучице кад будем пролазио поред железничке станице. Ставим писмо у џеп и пођем. Идем ја тако, идем, а на писмо потпуно заборавио. Приближавам се већ железничкој станици, кад ме сустиже неки крупан човек и добаца ми: — Пази, не заборави писмо! — рече ми старачки гласом. — Откуд знате, дођавола, да носим писмо? — протрерах се љутито на жену. — И... шта вам рече? — питају слушаоци задржавајући дах. — Сигурно је телепатија у питању? — Нека врста „латије“ заиста јесте, — одврати Паја смешкајући се. — Зацислите, док сам облачио капут Пата ми је прикачила на леђа цедуљу у речима: „Не заборави да бацим писмо!“

ПИТАЊА ОДОЈОРИ

Где се налази Борач? Ко је био Дука? Шта је Живо? Шта су зуберци? Ко су били отроци? Шта је пехит?

ОДГОВОРИ

БОРАЧ је село у Грузи (Шумадија). Затим, Борач је име и за град у Грузи у коме се радо бавао деспот Стеван Високи. Овим именовом назива се и град у Босни код Рогатице, а у старо време налазио се у држави Павла Раденовића (1415). Најзад, Борач је мањи планински предео у Херцеговини, око горње Неветве, северисточно од Невесиња. Главна су насеља Борач и Улог.

ДУКА је био византички историчар који је живео у 15 веку. У својој хронизи описао је нарочито детаљно свога времена (до 1462 године). Негова хроника важан је извор за проучавање османлиског продирања у Византију и на Балкан, затим за пад Цариграда (1453 године) и за српску историју тога доба.

ЖИОВО је планина у Првој Гори источно од Мале Ријеке, леве притоке Мораче, четрнаест километара северисточно од места Виоца. Висока је 2.133 метра.

ЗУБЕРЦИ су шара од чоке исечена у цик-цак, а носила се на женском прслуху спреда. Уобичајена је била у Војводини.

ОТРОЦИ су били чланови најниже (социјално и правно) класе у Србији у Средњем веку (робови).

ПЕХИТ је гвоздена манганска руда која се налази код Вареша у Босни. Проучио га је геолог Ф. Кацер и утврдио да је то гвоздени мангански гидро сулфат. Назвао га је пехитом по минералогу Пехту.

ХАЈДУЦИ СТАНКО ПО РОМАНУ Ј. ВЕСЕЛИНОВИЋА

